

Riksdagens protokoll

2000/01:8

Tisdagen den 10 oktober

Kl. 14.00 – 16.16

Protokoll
2000/01:8

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2000/01:15

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:15 av Marianne Andersson (c) om aidsfrågan i Sydafrika.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 oktober.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 5 oktober 2000

Utrikesdepartementet

Maj-Inger Klingvall

Interpellation 2000/01:21

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:21 av Inger Segelström (s) om förslaget om abortpersonregistret.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 oktober 2000.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 29 september 2000

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 2000/01:23

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:23 av Lars Leijonborg om ersättning till läkaren Lennart Ransnäs.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 oktober 2000.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 5 oktober 2000

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:18 av Rigmor Stenmark (c) om vindkraftsutbyggnaden.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 oktober 2000.

Skälet till dröjsmålet är att det varit svårt att hitta en debattdag som passar både näringsministern och interpellanten.

Stockholm den 4 oktober 2000

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

*Svar på
interpellationer*

2 § Svar på interpellation 2000/01:9 om studiemedelsförordningen

Anf. 1 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Yvonne Andersson har frågat mig vad jag avser göra för att stödja föräldrar som får barn under sina akademiska studier men som med dagens förordning inte får rätt till tilläggslånet.

I studiestödssystemet som träder i kraft den 1 juli 2001 kommer det för studerande som är 25 år eller äldre att finnas möjlighet att få tilläggs-lån på ca 1 600 kr per månad. Som anfördes i studiestödspropositionen (1999/2000:10 *Ett reformerat studiestöd*) är det viktigt att det nya studie-stödet får en god rekryteringseffekt och att beloppsnivån gör det möjligt för personer ur olika samhällsgrupper och med varierande livssituation att börja studera.

Många vuxna studerande har en annan livssituation och levnadsnivå än ungdomsstuderande. De personer som kan komma i fråga för tilläggs-lånet ska ha passerat ungdomsåren. Gemensamt för dem är att de fyllt 25 år och att studierna medför ansträngd ekonomi, t.ex. till följd av att den tidigare arbetsinkomsten gett förutsättningar för betydligt större levnads-omkostnader än vad totalbeloppet i studiemedlen medger. Av 3 kap. 12 § studiestödsförordningen (2000:655) framgår att tilläggslån får lämnas till en studerande som under de tolv månaderna närmast före studiernas början har haft en sammanlagd inkomst av tjänst och näringsverksamhet som uppgått till minst 415 % av det prisbasbelopp som gällde det år då studierna påbörjas. Av 3 kap. 14 § studiestödsförordningen framgår att Centrala studiestödsnämnden, som är tillämpningsmyndighet på området, får meddela närmare föreskrifter om tilläggslån.

Den bärande principen i nuvarande och kommande studiestödssystem är att studiestödet avser att täcka levnadsomkostnader för den studerande själv. Övriga familjeförhållanden såsom barn, boendekostnader etc. till-godoses inom ramen för andra trygghetssystem. Studiestödssystemet bör inte ha den typen av inslag, vilket är en linje som följts under ett antal år.

När det gäller studerande som har barn fyller givetvis det allmänna stödet till barnfamiljerna en viktig funktion. Barnbidraget höjdes med 100 kr per månad i år, och regeringen har föreslagit att det ska höjas med ytterligare 100 kr per månad nästa år. Regeringen har också föreslagit ett införande av en reform som bl.a. innebär att en kostnadsfri allmän för-

skola för fyra- och femåringar införs år 2003 samt att maxtaxa för avgifter i barnomsorgen tillämpas fr.o.m. år 2002. Dessa satsningar kommer också studerande med barn till del.

Mot denna bakgrund anser jag att det inte är motiverat att vidta åtgärder i den fråga interpellationen avser.

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

Anf. 2 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag vill först tacka för svaret på min interpellation. Jag fick ett svar som var bra, men det var inte det svar jag ville ha.

Under debatterna kring den nya studiemedelsförordningen uppmärksammade jag vid några tillfällen, tillsammans med mina partikamrater, problematiken kring detta att vara ung människa och ändå vuxen, i den ålder man bildar familj. Detta är en problematik som har berörts under åren. Själv hade jag förmånen att på ett gynnsamt sätt kombinera studier med familjebildning i relativt tidiga år. Det är en förmån som jag gärna vill att också dagens ungdomar ska ha.

I en konsekvensutredning från Centrala studiestödsnämnden uppmärksammas det faktum att en person som är över 25 år och haft en arbetsinkomst får rätt till extra lån om denna person börjar studera. Om personen därefter får barn och tar en paus i utbildningen kommer denne att bli nekad tillägglån vid fortsatta studier om föräldrapenningen har understigit 12 500 kr per månad. Hade personen däremot haft en högre föräldrapenning skulle lånet ha blivit beviljat.

Jag påstår – och det gör också de som utrett frågan på Centrala studiestödsnämnden – att människor som har det sämre blir missgynnade i utbildningssystemet. Jag tror inte att vare sig utbildningsministern eller majoriteten i riksdagen hade önskat det när man klubbade igenom studiemedelsförordningen. Det blir en gräns vid 25 år. Unga människor blir misskrediterade, om de har det lite sämre.

Vi har stora problem här i landet i dag. Nativiteten är låg. Vi vill genom studiemöjligheter motverka social snedrekrytering. Vi vill på allt sätt se till att alla, utifrån sin begåvning, ska kunna studera. Jag vet att även utbildningsministern har lyft fram dessa tre delar i många sammanhang. Dessa mål för svensk politik motverkas genom denna typ av bestämmelser.

Jag vill peka på att vi inom varje politikområde kan ha fina mål. Men ett enda reglemente kan medverka till att målen inte uppfylls. Därför vill jag återigen fråga utbildningsministern om det inte finns någon anledning att, utifrån det jag anfört, se över detta en gång till. Visst är det fint om unga människor, oavsett om de studerar, har chansen att bilda familj om de så önskar.

Anf. 3 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Yvonne Andersson tar i sin interpellation upp en viktig fråga, nämligen möjligheten för föräldrar med barn att studera. Det är svårt, inte minst för ensamstående föräldrar. Det är naturligtvis inte lätt att hitta några bra stödssystem, eftersom grundprincipen ska vara att den allmänna familjepolitiken – som utbildningsministern sade – ska trygga föräldrarnas och barnens situation.

Vi har ändå accepterat vissa barntillägg tidigare. Det fanns barntillägg i svux och svuxa. I tidigare studiestödssystem fanns också barntillägg.

När propositionen om studiestödssystemet behandlades i riksdagen tidigare var det inte preciserat hur möjligheten till tilläggs lån skulle tillämpas. Folkpartiet motionerade då om att det inte skulle knytas till några a-kasseprinciper. Jag hoppades och trodde att tilläggs lånet skulle vara en möjlighet just för föräldrar, eftersom de har en tyngre ekonomisk situation när de läser.

Nu har det alltså blivit tydligt att de som kommer att få tilläggs lånet är människor som redan har varit lyckligt lottade nog att ha haft arbete och därmed har en hyfsad a-kassa. Med tanke på den låga ersättning från föräldraförsäkringen som studerande har, och inte minst den utsatta situation som ensamstående föräldrar har, beklagar jag att man nu tydligen konsekvent och uteslutande kommer att ge människor som har arbete tidigare möjligheten till tilläggs lån.

I andra sammanhang har Folkpartiet över huvud taget kritiserat avslutningen mellan studiemedel och a-kassa. Inom vuxenutbildningen har vi kritiserat det särskilda utbildningsbidraget för vuxna. I samma skolsal sitter elever som måste låna pengar medan de som varit lyckligt lottade nog att ha haft jobb tidigare dels får mer pengar, dels får möjlighet att slippa låna.

Jag vill än en gång säga att det var därför som Folkpartiet sist vi behandlade frågan i riksdagen avstod att komma med ett konkret förslag som gäller just föräldrar med barn. Vi trodde att tilläggs lånet skulle kunna utnyttjas av i varje fall en del av dessa grupper. Uppenbarligen kommer inga föräldrar, i varje fall inte på grund av att de är föräldrar med småbarn, som inte har haft jobb tidigare att få det här lånet. Det förstår jag efter att ha lyssnat på utbildningsministerns svar.

I varje fall jag och Folkpartiet, och säkert många med mig, tänker återkomma med förslag. Som det är nu kan det vara i praktiken omöjligt för t.ex. en ensamstående mamma att genomföra heltidsstudier.

Anf. 4 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt mig börja med att instämma helt med Yvonne Andersson när det gäller familjepolitikens väldigt viktiga roll att skapa förutsättningar för människor att fundera kring att bilda familj och skaffa barn. Det är väldigt viktigt. Därför är också familjepolitiken kanske det område i regeringens samlade politik som får mest koncentration av både tankekraft och resurser.

Vi genomför på bredden väldigt viktiga och fina reformer på familjepolitikens område. Det gäller alltifrån höjning av nivåer i föräldraförsäkringen – och vi har en extra pappamånad som införs inom kort inom föräldraförsäkringen – till barnbidragen. De har nu fått flera höjningar och har höjningar framför sig. Barnbidragen är en grundbult i en stark familjepolitik.

När vi närmar oss utbildningspolitikens område handlar det om den allmänna förskolan. Vi öppnar förskolan till att vara en förskola för alla våra barn, inte bara de privilegierades barn, utan alla våra barn. De får en väldigt viktig roll i att stimulera våra barn till att använda språket och rörelser på ett sådant sätt att det utvecklar dem tidigt i livet så att de kan möta det livslånga lärandet på ett väldigt fint sätt.

Det handlar också om att införa maxtaxa i barnomsorgen. Det spelar en väldigt stor roll, inte minst för föräldrar som har låga inkomster. Med

den regel vi har i vårt maxtaxeförslag om att den bara får vara en viss procent av inkomsten kommer det att innebära en rejäl sänkning av barnomsorgsavgiften för dem som har låga inkomster, och då är det inte minst studerande det handlar om. Jag tror att det är svårt att hitta en mandatperiod bakåt i tiden där familjepolitiken har spelat en så stor roll som under denna mandatperiod.

Yvonne Andersson vill att vi också i studiemedelssystemet ska införa olika typer av initiativ för att stötta familjepolitiken. Det är en idé som har prövats tidigare i riksdagen. Det fanns tidigare särskilda barntillägg. Riksdagen beslutade för ett stort antal år sedan att avskaffa dem.

Också då gjorde man en bedömning och ställde frågan: Vad innebär detta för familjerna? Man kom fram till att det var rimligast och bäst att stödet till barnfamiljerna går via de familjepolitiska inslagen vi har: barnbidrag, föräldraförsäkring, förskolan, och att det inte bör vara en del av studiemedelssystemet. Vi föreslår inte nu att avskaffa någonting, utan det har inte funnits så länge någon av oss tre har varit i riksdagen, om jag gör en korrekt bedömning.

Däremot hade vi i det gamla studiemedelssystemet, det vi nu lever med, ett inslag som bestod av att särskilt locka människor via särskilda vuxenstudiestöd och vuxenstudiestöd för arbetslösa som har varit ute i arbetslivet ett tag. Det är människor som har ett ganska stort steg att ta för att komma tillbaka in i skolan av flera olika skäl. De har varit borta från skolan länge och har kanske inte så stark skolunderbyggnad från första början. De kanske t.ex. inte har gått gymnasiet.

Det är också människor som har varit ute i arbetslivet ett antal år och har inkomster från ett arbete. De kan vara mycket låga, men de är ändå högre än vad de får som studiemedelstagare. Det blir ännu ett hinder för att komma tillbaka till skolvänken. Svux och svuxa har spelat en roll, och det särskilda utbildningsbidraget har också spelat en väldigt viktig roll.

När vi nu reformerar systemet och får ett mer sammanhållet system och ett mer generöst system med högre bidragsandelar, större fribelopp och pensionsgrundande studiemedel är det viktigt att vi inte förlorar den här gruppen. Det är människor som har varit ute i arbetslivet ett tag och som har stora behov av att komplettera sin utbildning. Men de måste få någorlunda ekonomiska förutsättningar.

Där har vi tilläggsånet. Det är en viktig del av att rekrytera grupper till utbildningen som finns med också i det nya studiemedelssystemet.

Anf. 5 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag vill be om ursäkt, men jag tänker faktiskt vara mycket personlig i den här frågan. Jag har funderat på den mycket, och den berör mig väldigt starkt.

Jag hör till dem som fick tre av mina barn innan jag var 25 år. Jag hör också till dem som i många sammanhang har lyft fram det positiva med det socialdemokratiska framväxandet av den tidens studiefinansierings-system när jag själv studerade. Då gjorde man en satsning för att få upp antalet högskolestuderande i vårt land, och man lyckades när man såg till att också kvinnor kunde förena familjeliv och studieliv.

Jag ser därför med oro på alla dem jag känner till. Efter mina tjugo år inom universitetsvärlden har jag många kontakter. Jag ser hur många unga människor far illa. De familjepolitiskt goda delarna som vi har i

vårt samhälle gäller inte studenter på det sättet. Det går inte att få ut en pappamånad för en student i dag. Det är inte realistiskt utifrån studieresultat kombinerat med studiefinansieringen.

Det här lyckades man inte titta på tillräckligt i det nuvarande nya systemet. Därför menar jag att man måste lyfta fram den frågan igen. I dag står vi om möjligt inför en ännu allvarligare kris. Ska vi vara ärliga och titta internationellt är antalet högskolestuderande relativt lågt i vårt land. Det var det inte när jag själv studerade. Men likväl hade man de förutsättningarna och möjligheterna.

Jag skulle därför önska att man uppmärksammade detta i ett bredare perspektiv. Även intellektuella föräldrar måste väl ha chansen att välja sitt livsval och välja sin livsväg. Att bilda familj när man är 23 eller 28 år ska man i varje fall inte få sota för. Det är inte många veckor sedan vi fick rapporten om abortstatistiken som visade att 33 % av aborterna gjordes av ekonomiska skäl. Dit vill vi inte komma i vårt land.

Vi tycker att vi har kommit väldigt långt när det gäller att få ned antalet aborter. Jag tror att ekonomin är en viktig styrfaktor för hur studenterna ska lyckas i sina högskolestudier och för hur vi ska lyckas att motverka snedrekrytering. Vi kan inte tillräckligt mycket uppskatta det. Det är jätteviktigt att det ordnar sig.

Jag ber om ursäkt, samtidigt som jag återigen säger: Bästa utbildningsminister! Kan man inte tänka sig att ompröva det hela?

Anf. 6 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att utbildningsministern är tydlig i vilka principer han anser ska gälla. Jag tycker inte att det var bra att regeringen var otydlig i propositionen. Vi hade inte klart för oss hur tilläggslånet skulle användas, utan det lämnades fritt för regeringen att jobba med de förordningarna. Vi hade redan då när vi diskuterade studiemedlet kunnat ha en del av den här viktiga debatten.

För min del anser jag att det ska vara en klar principskillnad mellan arbetsmarknadspolitik och arbetsmarknadsåtgärder å ena sidan och frivilliga och individuella studier å andra sidan. Det särskilda utbildningsbidraget för vuxna, som utbildningsministern nämnde, får effekten att en människa som är 25 år men som har haft oturen att aldrig komma in på arbetsmarknaden måste låna pengar, medan däremot en människa som har haft turen att komma in på arbetsmarknaden och har en bra a-kassa inte behöver låna pengar.

När det då gäller föräldrar, och framför allt ensamstående föräldrar, är det bara att konstatera att det allmänna trygghetssystemet i dag inte ger en ensamstående mamma eller pappa en anständig möjlighet att fungera ekonomiskt om han eller hon drabbas av en sjukskrivning eller om han eller hon måste vara hemma för vård av sjukt barn. När då inte ens möjligheten till tilläggslån eller någon annan möjlighet finns blir det en närmast outhärdlig studiesituation för de här människorna.

Därför vill jag instämma med Yvonne Andersson och vädja till regeringen att i någon form återkomma för att diskutera situationen just för studerande föräldrar med småbarn.

Anf. 7 HELENA HÖIJ (kd):

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt under den här interpellationsdebatten med anledning av Yvonne Anderssons fråga till utbildningsministern att understryka det som hon i debatten har lyft fram. De familjepolitiska åtgärder som finns i dag i det svenska samhället är visserligen bra – många av dem – och hjälper många familjer. Men i väldigt många fall hamnar studerande med barn vid sidan. Vi har hört om detta tidigare här i debatten. Det gäller vid vård av sjukt barn, men det gäller också andra saker.

Utbildningsministern lyfte fram familjepolitiken som lösningen på de här problemen, och det hyser jag stor respekt för och kan delvis hålla med om. Jag är t.ex. väldigt stolt över att vi kristdemokrater i vårt budgetalternativ kraftigt höjer – mer än fördubblar – garantibeloppet så att även studerande som får barn kan ta ledigt från studierna och under åtminstone drägliga levnadsförhållanden ta hand om sina barn under det första året. Men man fortsätter ju att vara studerande med barn även efter det första året. Det kan vara en lång utbildning som man ska klara av med små resurser. Här lyfter som sagt utbildningsministern fram familjepolitiken. Jag vill understryka att jag ser den som helt otillräcklig.

Utbildningsministern nämner maxtaxan flera gånger. I de flesta kommuner har låginkomsttagare redan i dag en väldigt låg avgift till den kommunala barnomsorgen, och det är väl rätt och riktigt. Men maxtaxan kommer inte att hjälpa dem så mycket. Maxtaxan kan inte betala vinteroveraller och dyra kängor som småbarnsföräldrar som jag i dag vet är en ganska stor utgift på höstkanten.

Jag vill liksom föregående talare i debatten vädja till utbildningsministern att regeringen återkommer med ett annat sätt, om studiestödssystemet inte är rätt sätt att lösa problemen för den här gruppen.

Anf. 8 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Är det någon grupp i samhället som har haft ett 90-tal som har varit oerhört tufft och besvärligt så är det barnfamiljerna. Det är klart att barnfamiljerna är väldigt beroende av de trygghetssystem som vi har byggt upp. Det gäller allt ifrån att förskolan fungerar väl – att man kan lämna sina barn och känna trygghet inför det – till stöd av olika typ som t.ex. barnbidrag. Det är därför det är så väldigt viktigt att det är barnfamiljernas situation som verkligen måste lyftas fram när det går bättre. Det är det som vi försöker göra på ett ganska brett fält.

Där spelar maxtaxan naturligtvis en väldigt viktig roll. Om Helena Höij tittar lite närmare på maxtaxan ser hon att den också innebär en fördelningspolitisk profil som verkligen träffar låginkomsttagarna. Vi maximerar nämligen den avgift som man ska betala till en viss andel av inkomsten. Det gör att låginkomsttagarna verkligen får rejält lägre dagisavgifter – och rejält lägre dagisavgifter innebär att man får en förstärkt privatekonomi.

Jag delar mycket av det som Yvonne Andersson säger om vikten av att förstärka för barnfamiljerna. Jag tror att det är en nyckelfråga.

Men låt mig säga något till Ulf Nilsson, och kanske också till Yvonne Andersson – jag vet inte vad Yvonne tycker i den frågan – när det gäller kritiken mot det särskilda utbildningsbidraget svux och svuxa. Ulf Nilsson skulle hellre vilja ha något annat system. Detta är något som förvånar

Prot. 2000/01:8

10 oktober

Svar på
interpellationer

mig väldigt mycket. Här har vi under några år haft Kunskapslyftet som en av de viktigaste reformer som Sverige har gjort. Det har gjort att många enskilda människor har stärkt sin ställning när det gäller utbildningsbakgrunden men också när det gäller självförtroendet, självrespekten och lusten att se sig omkring runt hörnet efter hur man kan förändra och komma tillbaka till arbetsmarknaden. En viktig del av Kunskapslyftet har varit att man har kunnat göra det med någorlunda ordnad ekonomi. Det gäller människor som har varit ute länge på arbetsmarknaden.

Jag vet inte om ni har besökt Kunskapslyftet i någon större omfattning. Jag har gjort det väldigt mycket, för det har varit en stor kraftkälla för en politiker att träffa de människor som går i Kunskapslyftet. 70 % är kvinnor. Väldigt många är mammor som har haft en mycket lång väg att gå innan de har börjat plugga – både när det gäller självförtroendet och ekonomin. Men tack vare det särskilda utbildningsbidraget och tack vare att det har varit relaterat till deras tidigare inkomst har de kunnat, orkat och vågat ta steget.

Det är ingen slump att det börjar se så pass bra ut på arbetsmarknaden i Sverige. När enskilda människor har fått den här chansen går det förstås också bättre i ekonomin. Så fungerar ju sambanden.

Att säga att vi skulle ta bort den här kopplingen och den typ av insatser som det särskilda utbildningsbidraget har inneburit skulle verkligen slå undan fötterna för många kvinnor med barn, som har drömmar om att studera vidare.

Jag tror tvärtom att vi ska bygga vidare på det här. Det gäller både det särskilda utbildningsbidraget och att vi i det nya studiemedelssystemet har kvar en sådan här koppling som gör att också de som har varit ute på arbetsmarknaden har en möjlighet att få ett extra lån så att de kan klara av den större försörjning som de har och de högre omkostnader som de har skaffat sig. Det är viktigt för jämlikhetspolitiken, och det är viktigt för chanserna för enskilda människor att få studera vidare.

Familjepolitiken är och kommer att vara en central del av regeringens politik. Det är viktigt för oss att stärka ekonomin för barnfamiljerna men också att stärka förskolan och skolan så att barnen får en bättre tillvaro.

Anf. 9 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag är glad och stolt över att vi har haft den stora utbildningssatsning som Kunskapslyftet har varit. Jag kan också uttrycka att jag är besviken över att regeringen så drastiskt skär ned detta i den budget som vi har att arbeta med nu.

Men det var inte dit jag ville komma. Vi är ju märkbart eniga om vikten av familjepolitiken och vikten för unga och äldre föräldrar av att ha möjlighet att gå in och studera. Men vi är inte eniga om varför 19–25-åringarna ska lämnas utanför. Varför plockar utbildningsministern bort den gruppen från de förmåner som är möjliga att få?

Vi kristdemokrater har föreslagit ett enhetligt studiefinansieringssystem som innebär att alla ska ha en hög och bra studiefinansiering. När man har familj sätter vi inte en gräns på 25 år. Det är ju det som är bekymmersamt med er politik! För alla andra än 19–25-åringarna är detta bra – utom för dem som inte har kommit in på arbetsmarknaden. De får inte heller det här. 19–25-åringarna lämnas utanför möjligheterna. Jag menar att också en 23-åring ska ha chansen att klara sig.

Jag tycker att arbetsmarknaden är sådan i dag att vi inte ska utgå från att det ska gynnas att man inte går direkt från gymnasiet till högskolan, och det är ju inte heller vad regeringen skriver att den önskar. Man önskar ju att få den direkta kopplingen, direkt från gymnasiet. Men som det är nu gynnas de som kommer ut på arbetsmarknaden och får a-kassa ett tag. De får det bättre när de högskolestuderar.

Vi vill inte utelämna *någon* grupp. Det är därför jag har lyft fram det här på det här sättet. Jag önskar att vi skulle hitta en lösning där 25-årsgränsen inte blev så påtaglig.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:8
10 oktober

Svar på
interpellationer

3 § Svar på interpellation 2000/01:12 om bonussystem

Anf. 10 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Yvonne Andersson har frågat mig vad jag avser att göra för att förhindra att stora summor av skattebetalarnas medel försvinner ur statens kassa på grund av att studielåntagare inte betalar tillbaka sina studielån. Hon framhåller att bonus för snabb återbetalning skulle kunna vara en metod.

I nuläget avskrivs studielån på ca 300 miljoner kronor per år. Orsak till avskrivning kan bl.a. vara dödsfall eller att den som tagit studielån för gymnasiala vuxenstudier fortsätter med högskolestudier och därmed får hälften av studielånen för gymnasiala studier avskrivna. Det kan också bero på att låntagaren uppnått 65 års ålder, då s.k. åldersavskrivning sker.

I nuläget utgör åldersavskrivning en mindre del av det totala beloppet för avskrivning. Om 30–40 år kan emellertid de årliga åldersavskrivningarna komma att uppgå till mellan 4 och 6 miljarder kronor med nuvarande system. Detta är en av anledningarna till att regeringen föreslagit och riksdagen beslutat att studiestödet ska reformeras nästa år (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96).

Reformen träder i kraft den 1 juli 2001 och innebär bl.a. att den generella bidragsdelen höjs från 27,8 % till 34,5 % och att lånedelen minskar i motsvarande grad. Samtidigt införs nya återbetalningsvillkor som innebär att studielån normalt ska betalas tillbaka inom högst 25 år. För att återbetalningen inte ska bli alltför betungande införs trygghetsregler. Dessa regler innebär att låntagaren kan få nedsättning av det årliga återbetalningsbeloppet till 5 % av inkomsten upp till 49 års ålder. Därefter kan årsbeloppet sättas ned till 7 % av inkomsten inklusive en viss del av förmögenheten.

De långsiktiga samhällsekonomiska konsekvenserna av det nya studiestödssystemet blir att kostnaderna för åldersavskrivning beräknas minska till mindre än en 1 miljard kronor årligen, jämfört med befarade 4–6 miljarder kronor årligen med nuvarande system.

Att åldersavskrivning helt skulle kunna undvikas med ett bonussystem förefaller inte rimligt. Låntagaren måste då ha ekonomiska möjligheter att betala av studielånen snabbare. De som får åldersavskrivning i det nya systemet kan väntas få det med anledning av små ekonomiska omständigheter. Ett bonussystem skulle sannolikt endast gynna andra grupper som ändå har goda förutsättningar att återbetala studielånen. Jag

finner det därför svårt att i nuläget motivera att det införs ett bonussystem för snabb återbetalning för att förhindra avskrivning av studielån. Jag avser därför inte att vidta någon åtgärd i den riktning som interpellationen avser.

Anf. 11 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! I den här interpellationen har jag talat om att om det skulle erbjudas bonus för snabb återbetalning skulle staten sannolikt kunna inkassera sina fordringar på ett effektivt och snabbt sätt och därmed minska sina kostnader. Jag tycker inte att ministern tar upp min fråga så särskilt mycket i sitt svar. Det blir mer en redovisning av vad som gäller för återbetalning av studielån.

Min uppfattning är att olika lösningar bör provas för att åtgärda ett problem. Jag tycker nog att den här bonuslösningen är en bra sak som skulle testas. Jag vill ta upp ett exempel som vi har i vår närliggande verklighet. Det är alla extrapriser. Människor köper varor som de behöver längre fram därför att det är extrapris. Det här extrapriset är ju inget annat än ett bonussystem. Man tillåter sig att vara av med pengarna lite längre för att få en billigare vara som ändå behövs längre fram.

Mitt förslag handlar alltså egentligen om kortsiktiga och långsiktiga lösningar. Om extrapriserna kan gälla på Ahlgrens bilar eller strumpor och kavajer, varför skulle då inte extrapriser, dvs. ett bonussystem, kunna gälla när det handlar om lån? Det finns ju andra möjligheter att belåna för att få ned räntan. Man kan kanske belåna sin fastighet i stället lite längre fram i livet för att snabbt kunna betala tillbaka. Genom en bonus med lite lägre kostnad skulle man på det viset kunna betala tillbaka lånet snabbare. Det finns ju annat som kan hända. Vi vet ju också att de här lånen är kopplade till individen på ett annat sätt än de flesta andra banklån.

Det här är inget klart förslag från min sida. Det är en tanke, en idé, som jag tror skulle vara värd att pröva och närmare utreda för att se om den skulle få några effekter.

Min fråga till utbildningsministern är: Vari ligger skillnaden? Man kan ju pröva den här typen av system i så många andra sammanhang. Varför ska vi då vara rädda för att pröva det?

Anf. 12 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! CSN:s totala upplåning från riksgälden för studielån beräknas passera hundramiljardersgränsen under kommande budgetår. Enligt regeringens egna beräkningar skulle den bli ungefär 103,2 miljarder år 2001. Det här är en svindlande summa.

Det som oroar oss kristdemokrater mest är ju den snabba, för att inte säga lavinartade, ökningen av den här lånestocken. Nästa år ökar faktiskt skuldstocken med ca 12 miljarder kronor. Det finns inte heller någonting som tyder på att den här trenden kan vändas inom de närmaste åren. Det är väldigt många som har varnat för att detta är en tickande bomb.

Visserligen är det så, som utbildningsministern har sagt här, att vi får ett nytt studiestödssystem från mitten av nästa år med en högre bidragsdel och ett höjt fribelopp, och samtidigt skärper man också återbetalningskraven. Den delen är ju hårt kritiserad av bl.a. studenterna.

Vi anser också att studiestödsreformen är otillräcklig. Vi befarar att de skärpta återbetalningskraven kommer att öka den sociala snedrekryte-

ringen. När studenter från studieovana miljöer ser vad detta innebär efter det att de blir 49 år och kanske har låga inkomster kommer de att dra sig för att börja studera och ta lån.

Därför har vi funderat på om man skulle kunna hitta någon form av bonussystem som skulle kunna vara en liten lösning på det här problemet, både för den enskilde och för staten. Det här bonussystemet ska stimulera till förtida och snabbare återbetalning av studielånen.

Jag har en undran till utbildningsministern. Finns det något principiellt hinder för att pröva någon form bonussystem? Jag skulle gärna vilja lägga till en sak, nämligen att det gärna får innehålla en parameter som gör en återbetalning mer gynnsam för dem med de lägsta inkomsterna. Samtidigt som de får en stimulans att börja studera skulle de också veta att de kan få en form av bonus om de betalar igen lånet tidigare. Vi kristdemokrater tycker att detta är en tanke som är värd att pröva.

Anf. 13 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Att kristdemokraterna tycker att detta är en tanke väl värd att pröva framgår tydligt efter den här intressanta omgången av kristdemokratiska företrädare.

Erling Wälivaara säger att skuldstocken ökar, och Yvonne Andersson tangerade det också. Det är inget problem. Det är ett trist och tekniskt sätt att visa att det faktiskt är väldigt många fler som studerar i Sverige. Det är fler som tar studielån. Det är en del i det som varit en stor framgång för Sverige. Vi har lyckats skapa ett system som lockar människor till studier. Att Studiemedelsnämnden arbetar allt hårdare med alltför intresserade medborgare som vill ta lån visar att politiken fungerar.

Om vi tittar på 30–40 års sikt har vi vissa farhågor om att det kan bli stora avskrivningar. Jag tror att man får revidera de farhågorna efterhand. De beräkningarna har skett i en tid när man trodde att ekonomin alltid skulle vara så dålig som den var under några år och att människors inkomster inte skulle öka. Eftersom vi betalar tillbaka våra studielån i relation till våra löner, innebär det också att när löner stiger, som de numera gör, kommer också väldigt många fler inbetalda studieskulder tillbaka. Det kombinerat med det nya studiemedelssystemet där låneskulden minskar på grund av att bidragsandelen ökar gör att vi kommer att få en helt annan situation framöver när det gäller obetalda skulder.

Det är viktigt att vi har kvar möjligheten till att faktiskt skriva av skulder. För en del människor kommer arbetslivet inte att bli som de hade hoppats och tänkt sig. Då måste det finnas en möjlighet att studieskulderna inte följer med in i ålderdomen. De skrivs av när man går i pension. Därmed kommer det alltid att finnas en viss avskrivning av utestående skulder. Det är rimligt att vi har detta för att systemet ska vara någorlunda generöst.

Att vi ser att antalet låntagare ökar, att antalet medborgare som vänder sig till CSN ökar, är positivt.

Jag har en pragmatisk syn på att hitta på system som stimulerar till förtida inbetalning. Det kan man mycket väl göra. Min bedömning är att det nu inte är läge att göra något sådant. Men i den proposition som vi lade fram för riksdagen och i den nya studiestödslag som riksdagen fattade beslut om, finns det i 4 kap. 20 § en öppning för detta, dvs. i syfte att stimulera snabb återbetalning av studielån får regeringen meddela före-

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

skrifter som premier till låntagare som betalar tillbaka större belopp än det fastställda årsbeloppet. Det kan vi efterhand som vi ser vad som händer med prognoserna för inbetalning av skulder föra resonemang om.

Jag tror däremot inte att detta kommer att gälla dem med de lägsta inkomsterna. De har det ganska tufft. Det kommer inte att vara möjligt för dem att göra extra inbetalningar av studiemedel. Det kommer att handla om dem med goda inkomster. Det kan vara ett skäl att överväga att införa sådant, men nu är det inte aktuellt. Detta fanns förr i det gamla studiemedelssystemet. Det har prövats, och det finns erfarenheter. Just nu är det inte aktuellt att vidta någon åtgärd på den punkten.

Anf. 14 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Det här är ett intressant resonemang. Trots allt är väl ändå pengarna lånade. Vi är fortfarande inte fria från någon statsskuld i landet. Visst är det bekymmersamt om man har högre lån än vad som behövs.

Det är lite grann detta som vi vill komma till rätta med. Vi vet också att det finns studenter som kanske inte behöver sina lån och använder dem till helt andra saker än vad tanken var.

Jag tycker att det är bra att vi har lånemöjligheterna. Det är bra att vi kan avskriva dem om arbetssituationen inte har blivit som man hade tänkt sig.

Jag vill ställa en fråga angående det svar som utbildningsministern gav nyss. Den gäller trygghetsregeln. För vem är det trygghet, och vad innebär nedsättning? Vår statsminister brukar säga att den som är satt i skuld är inte fri. Detta handlar också om känslorna inför att ha höga studieskulder när man inte har möjlighet att få ett sådant arbete att det går att betala tillbaka dem.

Då kan det här finnas anledning att ha en chans att betala tillbaka frivilligt. "Jag vill hellre göra detta än att investera i något annat." Jag tror att möjligheten ska aktualiseras. Jag ska villigt erkänna att jag inte kände till möjligheten som finns i den paragraf som utbildningsministern läste ur. Jag förväntar mig och hoppas att vi får en diskussion för att öka den egna valfriheten angående studiemedel och när de ska betalas tillbaka.

Ge gärna ett konkret svar på vad denna nedsättning som en del i trygghetsregeln innebär.

Anf. 15 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Det är glädjande att höra att utbildningsministern är pragmatisk och inte är främmande för att pröva nya tankar och lösningar. Jag tyckte att jag kunde skönja en öppning med förmånligare återbetalningssystem för dem med de lägsta inkomsterna. Det är många som redan i dag när de ser det förändrade återbetalningssystemet är bekymrade.

Utbildningsministern säger att det inte är något problem att skuldstocken ökar. Det är väl en sanning med modifikation. Jag vill, som Yvonne Andersson, hänvisa till de ord som statsministern har sagt om att den som är satt i skuld är icke fri. Fria vill ju alla vara.

Visst är det bra att många studerar. Ju fler som studerar dess bättre. Vi önskar att vi ska få en kompetensökning i hela landet inom alla sektorer.

Det är glädjande att utbildningsministern säger att han är pragmatisk, även om han i dagsläget inte är beredd att pröva nya vägar. Vi ser fram emot att de kommer.

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

Anf. 16 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag tycker att det är otvetydigt bara positivt att fler människor studerar i dag än någonsin tidigare. Det är en väldig styrka för de enskilda människorna och för oss som land. En sida av detta är att fler människor vänder sig till CSN. Det är så vi finansierar våra studier.

Nu får vi ett studiemedelssystem med en hög bidragsdel. Jag vet att studenterna skulle vilja ha ännu högre. De har föreslagit 8 miljarder till. Det är detsamma som fyra stycken Uppsala universitet. Men det är inte särskilt realistiskt. Nu satsar vi 4 miljarder på ett mer generöst studiemedelssystem. Det blir en bidragsdel som ligger väldigt högt i jämförelse med de allra flesta länder i världen. Vi har ett av världens absolut mest generösa studiemedelssystem redan nu. Vi tar ytterligare ett steg nästa år.

Se er omkring i världen på vad som händer. Nästa alla andra länder funderar på hur de kan dra ned på högre utbildning, hur de ska minska på studiemedelskostnader, hur de ska införa avgifter i högskolan. Norden, men framför allt Sverige, går tvärtemot. Det är viktigt, för vi tror att det är en viktig del i strategin för framtiden.

Det finns en risk att kristdemokraterna – vars representanter här jag högaktar mycket – intar snart sagt varje opportunistiskt man kan inta utan att riktigt vara beredda att finansiera varje del av detta. Högre bidragsdel – utan finansiering. Lättare återbetalningsregler – utan finansiering. Bonusar till förtida inbetalning – utan finansiering. Det är naturligtvis frestande att göra detta. Men gör inte det för mycket, för då hamnar vi i en situation där den enda som försöker se till helheten är regeringen. Då blir debatterna mindre intressanta.

Detta är en intressant idé. Riksdagen har ställt sig bakom att ge regeringen denna möjlighet. Det är inte nu läge och intressant att göra så. Men det kan vara en möjlighet att använda sig av på lite längre sikt.

Anf. 17 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag tyckte att vi kom långt med diskussionen ända till utbildningsministerns senaste anförande. Det var en rentav orättvis beskylldning. Kristdemokraterna har en alldeles genomfinansierad budget. När vi lyfter fram frågor om studiestödssystemet är det väl finansierat. Men vi vill att alla grupper ska täckas in.

Vi har försökt att sätta oss in i hur vissa människor kan ha det. Det är då man kan få ta del av de olika fallen – Lisa, Anders och Hanna. Det är då det syns om systemet är bra. Det är värdefullt med den debatten i kammaren, så att vi tillsammans kan lyfta fram problemen kring olika perspektiv. Det är sällan ett system är fullkomligt precis när det är klart. Därför borde det vara bra, fru talman, att ta upp denna fråga med utbildningsministern redan nu. Det går att korrigera 25-årsgränser eller bonus-system redan före den 1 juli 2001 när systemet ska komma i bruk. Vår ambition när vi tar upp dessa frågor är att hitta de bästa lösningarna för dem som bor i Sverige.

Anf. 18 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Studiemedelssystemet måste ses som en helhet. Det handlar om att locka unga människor och om att locka människor som befinner sig i yrkeslivet. Det handlar också om att med speciella åtgärder kunna locka dem som är allra längst ifrån att komma till utbildning, på grund av att självförtroendet sviktar eller att ekonomin inte medger det. Det blir viktigt både att se till att ha en generös bidragsdel och öka den och att ha återbetalningsregler som upplevs som rimliga.

Yvonne Andersson ställde en fråga som jag missade att besvara i mitt förra inlägg, och det gällde trygghetsreglerna. Det är mycket viktigt. Vi går över till ett nytt system som innebär att när man har läst klart en omgång räknas det ut hur mycket man bör betala tillbaka per år om man ska betala tillbaka sitt studielån under 25 års tid. Det är att gå över till ett nytt system jämfört med det nuvarande.

Det är en viktig bedömning som vi gör, som riksdagen också har ställt sig bakom, att det skulle bli alldeles för tufft för låginkomsttagare att bara räkna ut hur många år det är kvar, dela upp låneskulden och sedan betala varje år.

Det behövs trygghetsregler som gör att det inte blir för stor andel av inkomsten. Då blir det maximalt 5 % av inkomsten i återbetalning jämfört med 4 % i dag, eller 5 % redan i dag för många som har kombinationer av olika studiemedel. Det är i sig ingen skärpning. Det blir en viss skärpning efter 50-årsåldern. Tanken är att det under barnåren kan vara allra svårast att få ihop det och kunna betala sina studiemedel.

Det är ett nytt system för återbetalning med trygghetsregler som gör att de som får låga inkomster efter långa studier inte ska vara tvungna att betala alltför stor andel av sin inkomst. Det är en viktig del av reformen, också i ett internationellt sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2000/01:13 om studentpeng

Anf. 19 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Yvonne Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att redovisa studentpengen som underlag för beräkning och kvalitet i högskoleutbildningen.

Genom riksdagens och regeringens beslut fastställs årligen ersättningsbelopp eller s.k. studentpeng för helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden i den grundläggande högskoleutbildningen. I regleringsbrev anges vidare mot vilka utbildningsområden ett universitet eller en högskola har rätt att avräkna helårsstudenter och helårsprestationer. Det faktiska antalet helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden bestämmer tilldelningen av medel för det gångna årets grundläggande högskoleutbildning – under förutsättning att den beräknade tilldelningen ryms inom det takbelopp som har fastställts för utbildningen. Tilldelningen ska täcka samtliga kostnader för utbildningen, såväl det som Yvonne Andersson kallar kärnverksamheten som kostnader för lokaler och administration. Inom ramen för tilldelade resurser för hela grundutbildningen disponeras tilldelade medel

fritt av respektive lärosäte. Det ankommer på varje lärosäte att avgöra hur mycket resurser som ska satsas på olika utbildningsområden och utbildningar samt hur mycket som ska avsättas för gemensamma funktioner och över huvud taget hur man ska disponera tilldelade medel. Statsmakternas styrning sker framför allt genom de mål som sätts för verksamheten.

Den omfattande expansion av den grundläggande högskoleutbildningen som började 1997 har genomförts med årligen fastställda ersättningsbelopp per student (helårsstudent och helårsprestation). Vad gäller ersättningsbeloppens förändring över tiden kan jag bara konstatera att det under budgetsaneringens år under 1990-talet inte var möjligt att undanta dessa från de generella besparingar som gjordes på alla statliga anslag.

Nuvarande mål- och resultatstyrda resurstilldelnings- och styrsystem för grundutbildningen har med vissa justeringar fungerat relativt väl sedan 1993/94. Att detta system i sina grunddrag skulle ligga fast var därför en utgångspunkt när regeringen i september 1999 tillkallade en särskild utredare för att utreda vissa frågor om högskolornas styrning. I uppdraget ingår bl.a. att beskriva hur nuvarande system fungerar samt att utvärdera de nuvarande ersättningsnivåerna för olika utbildningsområden och föreslå eventuella justeringar inom givna ekonomiska ramar. Utredaren har just redovisat uppdraget, och utredarens rapport kommer nu att remitteras till i första hand universiteten och högskolorna. Utredningen jämte remissyttrandena kommer att utgöra en viktig grund för regeringens ställningstagande till om åtgärder behöver vidtas för att förbättra systemet och på vilket sätt detta i så fall bör ske. Det är därför i dag för tidigt att besvara Yvonne Anderssons fråga om vilka åtgärder jag avser att vidta.

Anf. 20 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag får tacka för svaret, men jag tycker inte riktigt att det hänger så bra ihop. Å ena sidan nämner utbildningsministern att det i regleringsbrev står vilka områden det ska gå till, och å andra sidan menar han att varje lärosäte får avgöra vilka områden det ska gå till. Det blir bekymmer när det är olika pengar för olika utbildningar. Då är väl en första fråga denna: Vad är det egentligen som stämmer?

Studentpengen fastställdes för flera år sedan, och den ligger fast trots förändringar i lönesättning för lärare, hyresökningar och andra grundkostnader.

Inom filosofisk fakultet får man allt mindre resurser till själva undervisningen och handledningen, som jag tycker är kärnverksamheten. Vid de här lärosätena har undervisningen på många olika håll begränsats till mellan fyra och sex lektioner per vecka.

Den utredning som jag förstår att ministern hänvisar till kom förra veckan, och där står det tydligt: "Resurserna för grundläggande utbildning har urholkats. Vi bedömer att detta är särskilt allvarligt för den lägsta ersättningsnivån; nämligen utbildningsområdena HSJT."

Att områdena humaniora och samhällsvetenskap har råkat illa ut är i och för sig bekymmersamt. Jag tror att det nu är tid för utbildningsministern att på allvar bry sig om dessa utbildningar som inte är direkt lönsamma för samhället ur ett rent ekonomiskt perspektiv. De flesta av oss vet, särskilt utifrån de erfarenheter vi har av historien, att just de här

utbildningarna är de som kan göra en kultur väldigt ekonomiskt lönsam och bidra till att det sker en tillväxt.

Kristdemokraterna har länge varnat för kvalitetsförsämringar eftersom de här utbildningarna har fått stå tillbaka för tekniska och naturvetenskapliga utbildningar. Då är inte vi ointresserade av de sistnämnda, men vi har önskat att de ska balanseras mot de utbildningar som har att göra med mänskliga värden och mänskligt liv tillsammans.

En utbildningsplats inom humaniora får i dag kosta i genomsnitt 28 258 kr, medan en utbildningsplats för en naturvetare får kosta 71 382 kr. Tänker vi då på vad de här ersättningarna ska omfatta är det självklart vilka konsekvenserna blir. När lokalhyrorna ökar och lärarlönerna går upp, vilka gummiband har vi kvar? Ja, vi har ingenting mer än den tid som finns till förfogande för studenterna. Det är alltså enskilda studenter som ytterst får sitta emellan och inte får det stöd som de är berättigade till.

Jag tror att det är viktigare att studentpengen rättas till än att man ojar sig över att det är väldigt bra med många utbildningsplatser. Om kvaliteten får ge vika för kvantiteten kommer vi inte att nå så långt.

Därför vill jag återigen vädja till utbildningsministern: Finns det ingen anledning att göra en granskning av det här ersättningssystemet?

Anf. 21 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Yvonne Andersson säger i någon passus att humaniora och samhällsvetenskap bidrar till ekonomisk tillväxt. Jag tycker att det är fel perspektiv på utbildningspolitiken och på den högre utbildningen. Huruvida det bidrar till ekonomisk tillväxt eller inte är en intressant fråga, men det kan inte vara det huvudsakliga skälet till att vi vill satsa mycket resurser på högre utbildning.

Det viktigaste skälet är de människor som får möjligheten att utvecklas via utbildningen och att det också gör vårt samhälle värt att leva i. Det är det centrala perspektivet. Skulle vi lägga den ekonomiska tillväxtens raster på alla utbildningar skulle det bli väldigt futtigt i slutändan.

Det är inte så att studentpengen inte räknas om med hänsyn till att kostnaderna ökar; det gör den varje år. Yvonne Andersson pekar på 90-talet då det var besparingstider. Då var det besparingar för all statlig verksamhet. Men de senaste två budgetpropositionerna har varit utan besparingar, dvs. med uppräkningsmetoder enligt de metoder som vi har för uppräkningsmetoder för ökade kostnader. Vi är nu i ett läge som skiljer sig dramatiskt från läget på 90-talet. Besparingarnas tid är slut. Det sker årliga uppräkningsmetoder av studentpengen. Det är inte riktigt att den inte räknas upp.

Jag vill också nämna – det är väldigt viktigt – att det finns en myt som säger att man har tagit pengar från humaniora och samhällsvetenskap och fört över till teknik och naturvetenskap. Yvonne Andersson bidrar till att sprida den myten när hon säger att humaniora och samhällsvetenskap har fått stå tillbaka för naturvetenskap och teknik.

Så är det inte. Alla utbildningar fick utstå precis samma procentuella besparing. I kronor räknat var det mer för teknik och naturvetenskap än för humaniora och samhällsvetenskap för att de har högre ersättningsbelopp. Alla utom de konstnärliga utbildningarna, som slapp, fick dra ned. Det har inte varit så att vi har tagit pengar under krisåren på 90-talet och

fört över till naturvetenskap och teknik. Därför har universiteten under krisåren fått göra besparingar brett på fältet.

Men – det är viktigt – frågeställningen gäller också nivån på ersättningsbeloppen. Där är det naturligtvis så att det finns en opinion bland lärare och studenter. Efter besparingsåren har man inom humaniora och samhällsvetenskap fått spara så pass att det har blivit, tycker man från universitetens sida, för knapert. Det är klart att dessa områden har en lägre nivå än naturvetenskap och teknik. Orsakerna till detta är att naturvetenskap och teknik ofta innebär blöta laborationer, dyrbar utrustning och annat som kostar mera, och det innebär högre utbildningskostnader. Det tror jag inte heller kristdemokraterna säger emot. Jag tror inte att de vill att det ska vara samma studentpeng till alla utbildningar, för det vore inte heller rimligt.

Det är i det sammanhanget utredningen, som kom förra veckan, kommer in. Fast den kom förra veckan måste jag erkänna att vi ännu inte är redo för en proposition, utan det tar något längre tid än så. Utredaren har föreslagit att man ska göra en omfördelning från naturvetenskap och teknik till humaniora och samhällsvetenskap, dvs. dra ned på ersättningsbeloppen för de förra för att föra över till de senare.

Jag är inte säker på att det är en bra idé. Jag är intresserad av att höra Yvonne Andersson, som verkar ha bestämt sig redan nu – någon vecka efter det att utredningen har kommit. Jag är mycket nyfiken på att höra vad Yvonne Andersson tycker om den idéen. Själv vill jag låta remissinstanserna tala innan jag bestämmer mig.

Det är klart att utbildningskvaliteten är en av de viktiga framtidsfrågor vi har framför oss. Vi är nu mitt inne i en väldigt kraftig utbyggnad. Varenda plats är fullt finansierad. Det är slut på besparingsåren. Nu innebär utbyggnaden också att resurserna ökar stadigt i våra högskolor. Det innebär också att man får lättare att hantera fasta kostnader, för att man kan ta in fler studenter och därmed får mera pengar från staten.

Diskussionen kring humaniora och samhällsvetenskap, som är väldigt viktig därför att den gäller mycket stora delar av vår verksamhet på universiteten – de dominerar – är en viktig diskussion som jag är beredd att både föra och lyssna på, nu när vi också har ett utredningsförslag i botten.

Anf. 22 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Det här är en intressant diskussion. Den är inte bara intressant; den är oerhört viktig för vårt lands framtid därför att högre utbildning och forskning ger den mest kraftfulla styrningseffekten för ett lands utveckling. Ibland är jag orolig för att alla inte har förstått det. Då skulle dessa frågor förmodligen ådragit sig större uppmärksamhet och intresse.

Jag tycker inte att man kan jämföra det nästan tredubblade beloppet för naturvetenskap och teknik med vad som gäller för humaniora och samhällsvetenskap rakt över. De kostnader som utbildningsministern uppmärksammat, som har att göra med t.ex. dyrare utrustningar, är mer i form av kapitalkostnader. Det är investeringskostnader som man har vid ett tillfälle, och de utrustningarna kan återanvändas.

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

Det finns naturligtvis en skillnad vad gäller humanisterna och samhällsvetarna där. De har inte riktigt de kostnaderna. Men att det skulle innebära en tredubbling är märkligt.

Utredaren föreslår en 15-procentig höjning för samhällsvetarna och humanisterna men en 5-procentig sänkning för naturvetarna. Jag vågar inte påstå att den sänkningen är rimlig. Jag tror på utredaren och har all respekt för honom, men där har vi inte tagit ställning. Kristdemokraterna har under flera år påstått att humanisterna och samhällsvetarna inte kan leva under de knappa förhållanden som de gör. En 15-procentig höjning för dem är inget märkvärdigt från vår sida sett.

Vi har också i vårt budgetförslag avstått från att teckna ned hur många platser som vi vill använda vårt budgetutrymme till, för vi tycker att det är viktigare att de som går på högskolan får undervisning av hög kvalitet så att de inte behöver så mycket extraresurser och stöd. Det blir ofta extraresurser som kommer till när kvaliteten på basverksamheten sjunker.

Genomströmningen ska också vara god och ske inom angiven tid. Det är också ett problem vi har på olika lärosäten; det blir avhopp, och man tvingas gå på lärosätet under längre tid om undervisningen blir undermålig och helt enkelt inte kan hållas.

Sedan får vi ett annat problem, och det är utslitna lärare. Det gynnar inte heller kvaliteten i längden. Jag tror att man ska uppmärksamma detta.

Jag har också en fråga, fru talman, till utbildningsministern, och det gäller utredarens uppdrag. Utredaren fick inte ifrågasätta själva systemet. Det tycker jag är lite märkligt. Det har gjort att utredaren har varit begränsad i sin möjlighet att utreda. Det undrar jag över.

Jag vill också bemöta den kritik som jag upplevde från utbildningsministern inledningsvis, när jag talade om ekonomisk tillväxt. Efter 1997 inriktades utbildningarna väldigt starkt mot arbetsmarknadens behov. Att man riktade in ett ersättningssystem så tydligt mot arbetsmarknadens behov som man gjorde 1997 – 1993 startade systemet med studentpeng – trodde jag innebar att man önskade ekonomisk tillväxt. Den delen i sig är jag kritisk till. Man gör en ensidig koppling och tror att det blir bättre i landet om vi inriktar styrsystemet mer mot de utbildningar som stämmer överens med de arbetsmarknadsbehov som finns. Även om vi behöver ta hänsyn till det måste vi ha en balans.

Jag återkommer till det.

Anf. 23 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Yvonne Andersson har ett förslag, och kristdemokraterna har drivit det länge: Bygg inte ut. Använd i stället pengar till att öka kvaliteten för dem som redan finns i högskolan. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi diskuterar igenom det.

Jag ser högskoleutbyggnaden som en av de viktigaste demokratiseringsprocesser som vi har haft på lång tid i Sverige. Högskolan är en annan nu än förr. Jag vill se en öppen högskola som min vision – en högskola som tar emot nya grupper och som blir en del i ett livslångt lärande. Jag vill se en större andel ungdomar som kommer in, men också en möjlighet för människor under arbetslivets gång att komma tillbaka till högskolan. Jag tror att det är väldigt viktigt för den personliga ut-

vecklingen och för ens egen situation. Då är utbyggnaden för mig väldigt central.

Den hade inte kommit utan att vi hade, mitt under de värsta krisåren, skrapat ihop resurser nog till att säga att vi bygger ut högskolan. Visserligen sparade hela statliga sektorn – allt i staten fick spara – men det fördes också nya resurser till högre utbildning, för att bygga ut den. Det har varit en demokratisering av högre utbildning som naturligtvis inte går spårlöst förbi. Det är precis här man kan finna flera av de motsättningar som har funnits kring högskolan.

Många människor tycker inte att det är rimligt att högskolan förvandlas på detta sätt och blir en öppen högskola och en högskola för väldigt breda grupper i samhället. Naturligtvis försvinner någonting av det gamla i högskolan samtidigt: elitens högskola – en högskola som sorterar ut människor och som blir en väg in i makt och inflytande i samhället för den lilla gruppen.

Då har det för mig varit väldigt viktigt att prioritera en utbyggnad med nya resurser för varenda student som man tar in. Det är viktigt.

Men kristdemokraterna förordar att man i stället ska stänga dörren och öka resurserna för dem som finns där inne. Då blir det en knivskarp valmöjlighet. Det är fler borgerliga partier som har varit emot det här. Sedan har det varit en sådan kraft i utbyggnaden och ett sådant stöd i samhället att det inte gick att hålla emot detta. Var och en av de borgerliga partierna, utom Centern som var med hela vägen, har ju fått uppleva det här. Därmed reviderar man sin uppfattning och säger: ungefär hit, men inte längre.

Jag tror att ett av era stora politiska misslyckanden när det gäller utbildningspolitiken är att ni inte ser högre utbildning som en väldigt viktig demokratifråga och att det är en stor reformprocess som den högre utbildningen har gått igenom.

Utredaren tillsattes med utgångspunkten att jag och regeringen i huvudsak tycker att det system som utbildningsminister Per Unckel genomförde 1993 är ganska bra. Jag har uppfattat det som att det finns en väldigt bred enighet i riksdagen om att det är ganska bra. Det finns flera barnsjukdomar. Det finns anledning att se över olika nivåer på ersättningsbelopp. Det finns anledning att se över delar och detaljer, men det viktiga är decentralisering till högskolan. Regeringen bestämmer inte vilka utbildningar det ska vara. Regeringen och riksdagen kan inte säga: Det här är arbetsmarknadens behov, och det här ska ni bygga ut. Det bestämmer högskolan själv. All makt ligger hos högskolan. Regering och riksdag styr egentligen bara med några grova parametrar. Vi har t.ex. när det gäller ungefär hälften av utbyggnaden på 100 000 platser destinerat ca 4–5 miljarder kronor till naturvetenskap och teknik. Det är en väldigt bred definition som knappast motsvarar något slags arbetsmarknadsbehov, utan det här motsvarar ett väldigt brett styrmedel. Ungefär hälften av det här är inriktat mot naturvetenskap och teknik. Den andra hälften är inriktad mot samhällsvetenskap och humaniora, viktiga delar i en fortsatt utbyggnad. Därför har utredaren haft som grund att det här decentraliserade systemet bör vara utgångspunkten när man värderar ytterligare förändringar.

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

Anf. 24 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag tycker inte att utbildningsministern gav någon rättvis bild av verkligheten i det här läget.

Först och främst har jag och mitt parti aldrig sagt att vi inte ska bygga ut. Vi har talat om en långsiktig utbyggnad, men vi får inte bygga ut i en sådan takt att kommuner inte hinner bygga studentbostäder, att vi inte får fram kvalificerade lärare och att det inte finns medel till undervisning. Det handlar alltså om kvalitet. Men vi har aldrig motverkat det här, tvärtom. Vi har en långsiktig utbyggnad i vår budget. Därför vill jag definitivt säga att det här inte riktigt stämmer med den verklighet som finns. Men det kan hända att utbildningsministern kan lära känna kristdemokraternas politik lite närmare.

Jag går över till målen för varje högskola. Det låter som att varje lärosäte har en väldig frihet gentemot regeringen. Så enkelt är ju faktiskt inte livet. Om vi skulle fråga lärosätena vilken verklighet de upplever så säger de ju att de inte upplever den här. I regleringsbrevet framgår ju väldigt tydligt vilka helårsstudenter och vilka helårsprestationer inom vilka områden som man får avräkna. Där är ju målformuleringarna och ramarna tydliga. De ges och har givits kraftfullt sedan 1997. Det är väl under den tid som vår utbildningsminister har varit nära de här frågorna, har jag en känsla av.

Jag tror därför att vi skulle kunna göra mycket mer när det gäller just den här friheten. Jag tror helt och fullt på att se högre utbildning som ett demokratiseringsmoment, men jag vill också uppmärksamma utbildningsministern på att snedrekryteringen finns kvar och att det dock bara är 30–40 % som går vidare till högskolorna. Vad får de andra göra i så fall?

Anf. 25 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Nu kommer Yvonne Andersson in på någonting som är väldigt viktigt. Hon säger att det dock bara är 30–40 % som går vidare till högre utbildning. Vårt mål från regeringens sida är djärvt satt. Vi vill att vi ska kunna nå ett läge där hälften av en årskull får chansen att komma in. De står ju utanför våra högskolor och knackar på porten. Då krävs det en fortsatt utbyggnad.

Det är precis den här debatten som vi har haft under hela utbyggnadshistorien; borgarna är tveksamma. Man säger att det beror på vissa olika saker. Men visst finns det också ett moment av en kulturkonservativ hållning som innebär att universitetet inte ska demokratiseras på det sätt som har gjorts; det känns inte riktigt som att det är rätt och rimligt, eftersom universiteten då förändras som institutioner. Jag tycker att det är väldigt viktigt. Därför har vi tagit – det vet alla som har följt högskoledebatten under 90-talet – en stenhård strid om detta. Det har varit en politisk debatt med akademins företrädare och med företrädare från olika politiska partier som har varit emot en så skarp utbyggnad.

Låt mig säga en del om humaniora och samhällsvetenskap! Hur kom det sig att det gjordes så stora besparingar på de områdena under krisåren? Den förra borgerliga regeringen gjorde en stor förändring av anslagssystemet. Det var ett helt nytt system som jag tycker var ganska bra, men det skedde samtidigt ett misstag. Man expanderade antalet platser väldigt kraftigt inom humaniora och samhällsvetenskap utan att ge mer

pengar. Det tycker jag har varit orimligt. Därför har mitt budskap till universiteten varit att de inte ska ta emot fler studenter än de får pengar för; annars blir kvaliteten lidande.

När vi har byggt ut med nya resurser och de har dragit ned sitt överintag har man börjat mötas. Det har inneburit att man de senaste åren faktiskt har kunnat få resurser per student som inte motsvarar det som gällde då. Det är bra eftersom vi inte ska ta in fler studenter till humaniora och samhällsvetenskap än vad det finns resurser för, detta för att studenterna ska få en bra utbildning.

Vi kommer även fortsättningsvis att kraftigt bygga ut när det gäller resurser per student inom humaniora och samhällsvetenskap. Därför känner jag mig ganska hoppfull om att vi får ett ganska bra läge framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2000/01:14 om dimensionering av utbildningsplatser

Anf. 26 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Yvonne Andersson har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att ändra dimensioneringsförfarandet vad avser utbildningsplatsernas fördelning på de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena å ena sidan och de humanistiska och samhällsvetenskapliga utbildningsområdena å den andra.

Utbyggnaden av högskolan har varit och är en viktig del i utbildningspolitiken. Under perioden 1997–2003 tillförs universiteten och högskolorna resurser för närmare 100 000 nya permanenta platser. Arbetsmarknadens behov av högskoleutbildade är särskilt stort inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena. Tyngdpunkten i utbyggnaden ligger därför inom dessa områden.

Att tyngdpunkten ligger inom dessa områden innebär inte att jag eller min föregångare som utbildningsminister har ifrågasatt de humanistiska utbildningarnas värde. I fördelningen mellan utbildningsområden 1999 svarade de naturvetenskapliga och tekniska utbildningarna endast för 34 % av antalet helårsstudenter. Humaniora, samhällsvetenskap och konst svarade för 54 % och medicin och vård för återstående 12 %. Med regeringens utbyggnadsförslag för åren 2000, 2001 och 2002 skulle andelen naturvetare och tekniker öka med ca 3 procentenheter, men andelen naturvetare och tekniker skulle inte ens komma upp till hälften av de 75 % som Yvonne Andersson ser som ett hot för de humanistiska värdena.

I budgetpropositionen för 2001 har jag noterat att det under 1999 har varit svårt att rekrytera studenter till vissa naturvetenskapliga och tekniska högskoleutbildningar, och enligt lärosätenas prognoser kommer dessa svårigheter att öka om utbyggnaden av naturvetenskapliga och tekniska utbildningar fortsätter i den takt som regeringen tidigare har angivit. För att hindra att dessa svårigheter leder till att studieplatser står outnyttjade har regeringen i ett särskilt beslut medgivit att lärosätena har rätt att omfördela platser i uppdraget för år 2000 från naturvetenskap och

teknik till humaniora, samhällsvetenskap och juridik, om högskolan eller universitetet bedömer att utbildningsuppdraget inte kan nås. Denna rätt kommer att kvarstå även 2001.

Inom det mångfasetterade utbildningsutbud som högskolan erbjuder har studenterna stora möjligheter att själva välja inriktning av studierna enligt egna önskemål. Även arbetsmarknadens behov bör dock enligt min uppfattning vara en viktig utgångspunkt för dimensioneringen av den högre utbildningen. Jag ställer mig således inte bakom Yvonne Anderssons förslag att bortse från arbetsmarknadens behov och i stället ta sök-bilden som enda utgångspunkt för dimensioneringen. Att bortse från arbetsmarknadens behov vore ett svek både mot studenterna och mot samhället i stort.

Avslutningsvis vill jag framhålla att de studenter som väljer naturvetenskapliga och tekniska studier har stora möjligheter att i nuvarande högskolesystem kombinera dessa studier med studier inom exempelvis humaniora. Det finns också många exempel på gränsöverskridande utbildningar. Jag ser gärna en fortsatt utveckling i denna riktning, med nya möten mellan ämnesområden. Olika typer av utbildningskombinationer över områdesgränser kan vara av stort värde för såväl den studerande själv som för den framtida arbetsmarknaden.

Anf. 27 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag har i den här interpellationen lyft fram människosynen. Vi talar väldigt mycket om en västerländsk, humanistisk människosyn som innebär alla människors lika värde och respekt för olikheter i begåvningar och intressen. Det innebär respekt för individens fria tanke och fria möjlighet till den kunskap som man har behörighet till. I sin förlängning handlar detta om det fria yrkesvalet, vilket i många år har varit en bärande tanke i svensk utbildningspolitik.

Med den anser jag att sök-bilden skulle vara det som avgjorde dimensioneringen av platser. I dag är det dock inte sök-bilden. Vi har under några år sett hur det har funnits tomma platser inom naturvetenskap och teknik, samtidigt som det har stått hundratals ungdomar och klappat på porten till humaniora och samhällsvetenskap. Det är detta vi inte ställer upp på.

Utbildningsministern är kritisk till att jag talar om 75 %, och det blir jag lite besviken över. Jag tycker att det hade varit roligare om utbildningsministern hade frågat mig: Hur har du fått fram dessa 75 %? Är det något du har tagit ur luften? Utbildningsministern nämnde 34 % eller något sådant i sitt svar. Det stämmer inte alls med mina beräkningar. Det kanske är här vi måste leta efter var sanningen kommer ifrån. År 2001 anslås det 10 555 nya platser. Av dem går 7 725 till naturvetenskap och teknik, varav 550 till medicin. Så enkelt är det: Det blir 77,2 %. Upphöjer vi den andra decimalen blir det 77,3 %.

När jag för en debatt och skriver interpellationer gör jag inte det för att jag tycker att det är jättekul att stå i talarstolen. Jag gör det inte för att komma åt någon. Jag gör det för att få en ärlig debatt om hur läget är och om de saker jag funderar på.

Jag hade under några dagar möjligheten att befinna mig i Estland och möta människor där, däribland statsministern, som sades vara väldigt intresserad av utbildningsfrågor. I det landet har självständigheten inne-

burit att man har förändrat rätt mycket i universitetens och lärosätenas ramar och styrmekanismer. Deras längtan är att komma åt att befria universiteten från ett tryck av hård styrning. De är fria *från* någonting och gör sig fria *från* någonting. Jag tror att många människor i de här länderna inte inser vad det innebär att, som vi är, vara fri *för* någonting.

Här ligger något som oroar mig rätt mycket, och det är just varför vi har en tendens att vilja binda upp och styra ungdomars yrkesval hårdare. Jag tror att det är viktigare att utbildningsministern och alla vi andra visar respekt för ungdomarnas rättighet i ett demokratiskt samhälle att välja och studera det de är intresserade av än att anpassa studieplatser som ges och helårsprestationer som erbjuds lärosätena till arbetsmarknadens behov. Jag tror nämligen att vi kommer att hitta en lösning på detta.

Anf. 28 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Den här diskussionen berör själva grundsynen på utbildning: Vilken frihet ska den enskilda människan ha att välja den utbildning hon är intresserad av? Vilken möjlighet och styrka ska staten ha att planera och styra människors studieval?

I dag ser Utbildningssverige olika ut om man tittar på högskolan eller om man tittar på gymnasieskolan. I gymnasieskolan är budskapet till alla utbildnings- och intagningsnämnder i Sverige att arrangera ett utbildningsutbud som stämmer med efterfrågan. Över 90 % av våra gymnasieelever kommer in på program som de har som sitt förstahandsval. Man sitter inte och funderar över huruvida alla dessa kommer att få jobb inom mediebranschen, om det nu är det som är populärt, utan man försöker anordna program som eleverna kommer in på.

Sedan blir det precis tvärtom på högskolan. En ESO-rapport i våras visade tydligt att mängden studenter som inte kommer in på sitt förstahandsval utan på sitt andra-, tredje- eller kanske fjärdehandsval är väldigt stor. Mängden studenter som inte kommer in där de söker är också väldigt stor. En student som sitter och planerar terminens val har ju en skog av alternativ han eller hon får sitta och kryssa sig fram igenom för att kunna hoppas komma in på ett andra-, tredje- eller fjärdehandsval som är så bra som möjligt.

Sedan har man även på många håll avskaffat platsgarantin. Även om man läser 20 eller 40 poäng med godkända resultat är man inte garanterad att kunna gå vidare och läsa 60 poäng.

Därför är det i och för sig bra att man nu, som utbildningsministern nämnde, i alla fall tillåter högskolorna att flytta över pengar om platser står tomma. Men min fråga är om ministern är beredd att börja föra en diskussion om huruvida man över huvud taget ska ha ett system som för över pengar från kurser som nästan inte har några förstahandsval så att fler studenter kommer in på sitt förstahandsval.

För Folkpartiet är det en självklar övertygelse att det är bäst, både för samhället och för människan själv, om människor läser det de är intresserade av och engagerade i. Man blir inte intresserad av en utbildning bara för att det står tomma platser och väntar. Människor väljer utbildning efter engagemang, karriärmöjligheter, lön och många andra faktorer.

Prot. 2000/01:8

10 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 29 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Riksdag och regering styr väldigt lite, nästan inte alls, vilken utbildningsinriktning högskolorna ska erbjuda, om det ska vara, som Ulf Nilsson sade, någon viss inriktning mot det ena eller andra hållet. Det gjorde man förr. Här i riksdagen diskuterade man faktiskt om förvaltningslinjen eller ekonomlinjen skulle byggas ut här eller där. Vi har inget sådant inflytande längre, och det är väldigt bra. Makten ligger lokalt hos högskolorna.

De ska naturligtvis fundera över sitt utbildningsuppdrag ur två perspektiv: studentens val och arbetsmarknadens behov. De ska föra en dialog med det omgivande samhället – med företagsamhet, med offentlig sektor – för att följa med i vad som händer på arbetsmarknaden och vilka krav som ställs. Samtidigt ska de värna sin akademiska frihet och sin akademiska kärna. Och naturligtvis ska studentens val spela en väldigt stor roll.

Låt mig ge ett exempel på de grova drag vi kan göra när det gäller de senaste årens utbyggnad mot naturvetenskap och teknik. Det är alltså alltifrån botanik till informationsteknik eller vad det nu kan handla om. Inriktningen i detalj har inte riksdagen något som helst inflytande över, utan den bestämmer universiteten och högskolorna själva.

Vi har fått en ökning av antalet studenter och antalet som examinerar inom området naturvetenskap och teknik på nästan 30 %. Man kan undra om vi hade fått det om inte riksdagen hade gjort en kraftsamling i mitten av 90-talet och sagt, för första gången på 30 år: Det är också viktigt med naturvetenskap och teknik. Humaniora och samhällsvetenskap har stått i fokus för 20–30 års utbildningspolitisk diskussion. Vi måste våga säga att även naturvetenskap och teknik är viktigt. Då lade riksdagen resurser för en bred utbyggnad, alltifrån botanik till informationsteknik. Högskolorna bestämde själva.

Det visade sig att det fanns ett väldigt intresse bland studenter – bland unga studenter, men också bland äldre som fick en chans att komma tillbaka till högskolan. Nu var det nämligen möjligt att komma in, i och med utbyggnaden, och skaffa sig en utbildning med inriktning mot ett naturvetenskapligt ämne på ett helt annat sätt än man kunnat förr. Jag tycker att det var ett väldigt bra och klokt beslut av riksdagen i mitten av 90-talet.

Sedan kan naturligtvis en sådan utveckling inte fortsätta i all oändlighet. Det ser vi nu. Utbyggnaden mot naturvetenskap och teknik kan inte fortsätta i samma takt de kommande åren som de föregående. Det är naturligt att låta också humaniora och samhällsvetenskap fortsätta sin kraftiga expansion, för köerna finns ju utanför högskolan. De har expanderat under hela 90-talet, och de får fortsätta i ännu högre grad. Därför har vi gett högskolorna de här besluten om större frihet att själva besluta om var de ska expandera sin utbildning.

Det har nu högskolorna via särskilt beslut från regeringen, via budgetpropositionen. Det är naturligtvis nu upp till högskolorna att göra bedömningen vad söktrycket är, vad studenterna är intresserade av och fortsätta utbyggnaden. Det är för mig inget alternativ att avbryta utbyggnaden. Så länge vi har köer till högskolor bör vi fortsätta att utöka resurserna.

En skog av alternativ, säger Ulf Nilsson. Jag har svårt att tänka mig, när man avreglerar och låter makten vara lokal, att man kan få något annat än en skog av alternativ – självklart. Det är inte centralstyrt längre. Vill man inte ha en skog av alternativ ska man ta tillbaka besluten in i riksdagens kammare. Jag tror inte det vore klokt. Låt tusen blommor blomma, och låt högskolorna formulera sitt utbildningsuppdrag. Låt dem skapa möten mellan ämnesområden. Det har varit alldeles för lite av detta. Att man i Uppsala nu skapar en humanistingenjörsutbildning är väldigt positivt. Det är ett träd till i den skogen, men det behövs sannerligen – kreativitet och nya möten.

Anf. 30 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Mycket av det utbildningsministern säger är som musik i mina öron, men det är inte så verkligheten ser ut. I utredningen står det tydligt att det ingår i statsmakternas övergripande ansvar för vårt svenska stödsystem att ange hur utbildningsutbudet ska fördelas mellan olika utbildningsområden. Där är det inte fritt.

Det som är min huvudpöäng i denna interpellation är att vi i dag berövar ungdomarna friheten att bestämma sitt yrkesval genom att de inte ges utbildningsplatser där sökbilden finns och där köerna finns. Jag måste säga att den förändring som regeringen åstadkom i början av sommaren var väldigt bra. Lärosätena fick möjlighet att flytta över medel från det ena utbildningsområdet till det andra. Man har inte fått göra det förut. Det har varit väldigt styrt. Jag hoppas att den friheten ska få finnas kvar.

Jag är orolig. Den respekt som vi genom tiderna har visat för den äldre generationens beslut av livsval måste vi i dag visa ungdomarna för de livsval de vill göra i demokratins anda mot framtidens samhälle. Genom att begränsa möjligheterna för dem att välja utbildningsområde har vi varit med och styrt hur de vill utveckla framtidens samhälle.

Lite grann av huvudidén för mig är att framtidens samhälle inte finns i en klar bild. Vi vet inte hur det ser ut. Vi vet inte ens om det behövs en massa tekniker. Vi vet en sak, och det är att ungdomarna i dag kommer i en process att påverka hur framtidens samhälle kommer att se ut. Därför är det viktigt att i ett slags ödmjukhet inför deras val inte begränsa deras möjligheter till att forma det demokratiska framtida samhället.

Vi kan ta en bild utifrån hur det såg ut när jordbruken i hög grad lades ned och det agrala samhället övergick i ett industrialiserat samhälle. Då ropade människor att det inte var möjligt att så många bönder skulle lägga av sitt lantbruk. I dag producerar vi mer jordbruksprodukter än vi någonsin har gjort fastän vi har väldigt få lantbrukare.

Vi vet i dag inte om det behövs massor av tekniker i det framtida samhället. De kommer att rationalisera sig själva i hög grad. Vi behöver förmodligen några som är oerhört duktiga, men vi behöver väldigt mycket kunnigt folk som har en basteknik. Där kanske just de gränsöverskridande utbildningarna, som jag uppskattar väldigt mycket, skulle innebära att en humanist skulle läsa lite teknik på samma sätt som en tekniker ska läsa humaniora. Många sådana lösningar tror jag att vi ska kunna hitta.

Dit jag vill komma är att den frihet ungdomarna vill ha, att få välja det de är intresserade av och har begåvning för, också ska erbjudas dem. Får de sin frihet beskuren kommer de en vacker dag att försöka återer-

övra den. Därför måste vi hitta ett sätt som egentligen inte har med utbildningsbyggnaden att göra, utan med dimensioneringen och fördelningen av de utbildningsområden som vi ska ha utbildning på. Där måste vi hitta ett sätt att möta den sökbild som finns.

Anf. 31 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! De grova beslut som riksdagen kan fatta, som utbildningsministern talade om, är i själva verket ganska styrande, eftersom det sätts upp utbildningsmål för olika utbildningsområden för varje universitet och högskola.

Det ministern nu öppnar för är alltså att få flytta över pengar om man inte når upp till utbildningsmålen, om platser står tomma. Men om vi verkligen skulle få ett system som rättar sig efter vad studenterna väljer skulle vi successivt söka utverka ett system där man för över pengar till de utbildningar som studenterna söker sig till, dvs. där förstahandsvalet är.

Min konkreta fråga till utbildningsministern är om vi har kommit så långt att vi kan diskutera ett sådant system, där man verkligen medvetet låter pengarna följa studenterna i det avseendet och där det inte bara handlar om att rädda de platser som står fullständigt tomma.

Det är som sagt problem att rekrytera vissa grupper, t.ex. lärare. Men fortfarande löser man det inte med fler platser, utan man gör det genom att göra yrket attraktivt och utbildningen intressant. Det är bl.a. därför som Folkpartiet har engagerat sig så mycket i lärarutbildningen.

Jag tror att vi behöver en annan utbildningsideologi. Vi måste våga säga att kunskap, oavsett om den är humanistisk eller naturvetenskaplig, har ett värde i sig och värde både för samhället och för individen oavsett teoretiska prognoser om framtida samhällsnytta. Det är därför jag tycker att vi borde börja utveckla ett system som på ett helt annat sätt fördelar studieplatser efter hur studenterna väljer. Då tänker jag inte bara geografiskt utan i allra högsta grad på vilka kurser de väljer.

Anf. 32 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt mig säga att mycket av det Yvonne Andersson säger ställer jag mig fullt bakom. Jag skulle också önska mer av möten och inte bara åt ena hållet, inte bara tekniker som läser några kurser med humanistisk inriktning utan också humanister och samhällsvetare som får del av en del tekniska kunskaper. Precis som Yvonne Andersson säger kan ingen av oss förutsäga framtiden. Ingen av oss kan planera in den på något meningsfullt sätt. Det är därför så viktigt att makten ska ligga lokalt, där man arbetar med utbildning och där man också har insikter i vart kunskapsutvecklingen är på väg – det centrala, inte bara vad som efterfrågas i dag utan var gränserna går för vår kunskap. Det har man ute på högskolor och universitet, och där ska man ha det starka inflytandet. Därför slåss jag för ökad frihet för högskolorna att själva få dimensionera och omfördela – inte så som Ulf Nilsson säger, om platserna står fullständigt tomma, utan om de nu i höst gör den bedömningen att de inte efter den sökbild de haft vid den senaste antagningsomgången kommer att kunna expandera på det området kan de redan nu börja planera att expandera på något annat område. Vad det området ska vara ska de besluta själva beroende på var de har intresset, de duktiga lärarna, resurser

och kapacitet. Det uppmanar jag våra högskolor att göra under hösten. Det är viktigt, men Ulf Nilsson tar upp någonting annat.

När jag nu är väldigt överens med Yvonne Andersson blir det tydligt efter den här eftermiddagen att jag och Ulf Nilsson har väldigt olika synpunkter på hur utbildningspolitiken ska föras.

Ulf Nilsson vill också att resurserna ska följa studenten geografiskt. Det innebär att det vi har lyckats med under de senaste åren – att bygga en stark högskola i varje län i Sverige och därmed ge möjligheter till helt nya grupper att söka sig till högskolan – icke hade varit möjligt. Det är inte så att man kan starta en högskola och genast få den tradition, den historia och det renommé som Uppsala och Lund har, utan det tar sin tid. Karlskrona/Ronneby är ett sådant exempel. I dag flockas antagligen också folktoparter där och berättar hur fin högskola det är. Men när den startades var det under skarp kritik från många som undrade varför Blekinge skulle ha en högskola, om det verkligen var rimligt när det fanns Lund att gå till. Tio år senare visar det sig att det är en av våra starka högskolor. Likadant är det med Södertörns högskola, i ett område av Stockholm som ju har väldigt nära geografiskt till Stockholms universitet men inte så nära i praktiken. Det är en del av södra Stockholm där man inte har den bildningstraditionen och där ungdomarna inte i så stor utsträckning gått vidare till högskola.

Nu finns Södertörn tack vare att politikerna står upp och säger att vi ska ha en högskola där och att vi ska rekrytera de bästa lärarna dit. Då blir också Södertörn en attraktiv högskola efter hand.

Det måste också finnas en politisk ambition att se till att fler människor kommer in på högskolan, och då måste vi satsa på högskolor över hela landet. Där tror jag tiden har runnit förbi Ulf Nilsson. T.o.m. moderaterna har insett detta för länge sedan.

Det är viktigt med större frihet för högskolorna, och där tror jag att vi är överens. Det är också de beslut som regeringen har fattat.

Anf. 33 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Helt kort vill jag säga att eftersom jag tycker att hela den här frågan har en djup demokratisk dimension är jag glad över det som utbildningsministern säger. Jag tolkar det som en viljeinriktning från ministern, att varje lärosäte ska få dimensionera sina resurser till de olika utbildningar som ungdomar söker sig till. Jag utgår ifrån att jag har tolkat det rätt.

Det har varit min ambition att lyfta fram det behovet. Jag tror att den politiska eller den demokratiska aktiviteten kanske inte alltid kommer att innebära för ungdomar att de går in i politiska partier men att de vill kunna påverka sin situation och sitt liv framöver. Det i sin tur föder respekt för demokratin och det politiska systemet. Jag tror att detta också har en sådan dimension.

Därför är jag glad för att vi är överens om att individens möjligheter att påverka sin livssituation alltid i första hand ska vara en ledstjärna. Men det innebär inte att jag tycker att teknik och naturvetenskap är oviktigt. Tvärtom vill jag uppmärksamma på att jag också har skrivit en enskild motion om behovet av att man entusiasmerar i tidiga åldrar så att ungdomar intresserar sig för detta viktiga område när de söker sig till högskolan. Jag tror att vi på olika nivåer och utifrån olika perspektiv ska

Prot. 2000/01:8

10 oktober

Svar på

interpellationer

arbeta för dessa utbildningar. Men jag vill gärna avsluta med att det är ungdomarna själva som ska välja och att vi ska stimulera dem så att de om möjligt väljer teknik och naturvetenskap.

Fru talman! Jag tackar för den här debatten. Jag tackar ministern för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2000/01:20 om specialistsjuksköterskor inom onkologisk vård

Anf. 34 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att utbildningen till sjuksköterska inom onkologisk vård ska bibehålla sin specialistkompetens vad gäller strålbehandling.

Sjuksköterskeutbildningen i Sverige omfattar sedan 1993 en treårig utbildning med inriktning mot allmän hälso- och sjukvård. Denna leder fram till sjuksköterskeexamen för vilken Socialstyrelsen utfärdar legitimation.

För de sjuksköterskor som därutöver vill specialisera sig inom något område erbjuder högskolorna i dag ett utbud av sammanhållna påbyggnadsutbildningar och fristående kurser. Bland dessa ingår utbildningar inom onkologisk vård och strålbehandling.

Riksdagen har fastställt att från den 1 januari 1999 ska vissa vidareutbildningar till specialistsjuksköterska omfattas av en s.k. skyddad yrkestitel. Behovet av reglering har uppkommit för att nå en samstämmighet i utbildningarna och har sitt ursprung i det förslag som presenterades av Behörighetskommittén 1996.

Vilka specialistsjuksköterskeutbildningar med tillhörande målbeskrivningar som ska regleras är sedan en tid tillbaka föremål för omfattande diskussioner, och ärendet bereds för närvarande inom Utbildningsdepartementet. Av budgetpropositionen för 2001 framgår att regeringen har för avsikt att inom kort fastställa specialområden för specialistsjuksköterskor och besluta om att införa en ny yrkesexamen, specialistsjuksköterskeexamen, i högskoleförordningen (1993:100, bil. 2).

Av naturliga skäl kan jag inte föregripa pågående beredningsarbete och kommande beslut.

För mig är det emellertid självklart och av högsta vikt att de patienter som remitteras till onkologisk vård, vilket också inbegriper strålbehandling, liksom övriga patientgrupper har rätt att ställa krav på att bli omhändertagna på ett professionellt sätt av sjuksköterskor med adekvat utbildning och goda kunskaper.

Införandet av reglering för vissa specialistsjuksköterskor avser inte att försvaga specialistkompetensen inom onkologisk vård, och därför kan jag heller inte dela den oro som Ulla-Britt Hagström här ger uttryck för.

Anf. 35 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för ett snabbt svar på interpellationen om specialistsjuksköterskor inom onkologisk vård. Tyvärr blir jag denna

gång inte klokare än vad jag var när jag skrev interpellationen. Jag frågar med anledning av texten på s. 68, utgiftsområde 16. Den gamla utbildningen med direktutbildning inom diagnostisk radiologi ska förändras och röntgensjuksköterskeexamen införas. Regeringen avser också att inom kort fastställa specialområden för specialistsjuksköterskor och besluta om att införa en ny yrkesexamen, specialistsjuksköterskeexamen.

För en enkel riksdagsledamot är det givetvis inget i denna text som får mig att bli oroad. Det låter mycket vackert på papperet. Orsaken till min interpellation är dock att många inom onkologisk vård och palliativ vård uttryckt stor oro. Tyvärr får jag inget vettigt svar att lugna dessa personer med.

Thomas Östros svarar: "Införandet av reglering för vissa specialist-sjuksköterskor avser inte att försvaga specialistkompetensen inom onkologisk vård, och därför kan jag heller inte dela den oro som Ulla-Britt Hagström här ger uttryck för." Eftersom det enda svaret på denna interpellation är att Thomas Östros inte kan dela min oro, blir jag inte lugnad, utan jag kräver argument för varför oron inte är befogad.

Fru talman! Det finns redan en brist på ca 15 % onkologisjuksköterskor för strålbehandling i landet. Det handlar om en liten specialiserad grupp som är specialutbildad för ändamålet. Det är en mycket viktig utbildning som inte får slätas ut. Strålbehandling är ett lagarbete som kräver nära samverkan mellan onkologer, radiofysiker och onkologisjuksköterskor. I hela processen måste olika system för kvalitetskontroll byggas in.

I Sverige drabbas ca 40 000 personer varje år av någon form av cancersjukdom, ungefär lika många män som kvinnor. En tredjedel behandlas med hjälp av strålbehandling. Dels är avsikten att bota sjukdomen, kurativ behandling, dels gäller det att lindra smärta och andra symtom, palliativ behandling.

I Sverige ges praktiskt taget all strålbehandling, såväl kurativ som palliativ, vid specialiserade kliniker för onkologi. Det finns sju sådana kliniker vid länssjukhus och åtta vid regionssjukhus, enligt Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik från september 1996. Ungefär hälften av patienterna får strålbehandlingen i samband med kirurgi för att bota sjukdomen. 75 % av strålbehandlingsresurserna används för detta syfte.

Fru talman! Det som Thomas Östros ser som oro från min sida ses från specialistverksamheten på sina håll i landet som ett löst förslag från departementet att reglera specialistutbildningarna och prioritera, dvs. namnskydda, vissa utbildningar. Det är t.o.m. så allvarligt att nedläggningar diskuteras. Jag vill därför fråga Thomas Östros: När kommer beredningsarbetet att offentliggöras, och när kommer beslutet att fattas? Det brådskar innan kliniker hinner läggas ned på grund av den oro som finns.

Anf. 36 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag tackar för interpellationen. Det är klart att det är ett väldigt viktigt område som interpellanten pekar på. När jag läser Ulla-Britt Hagströms interpellation tycker jag att det ligger mycket i den inriktning som hon argumenterar för. Vi kommer inte att föreslå några

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

beslut som försvårar för den grupp som Ulla-Britt Hagström nu refererar till.

Jag kan inte gå in på själva innehållet i vårt förslag, eftersom det pågår en beredning på departementet, så det får jag återkomma till. Vi kommer att lägga fram ett förslag under hösten. Beredning pågår, och Ulla-Britt Hagström är välkommen att också i andra sammanhang fortsätta att ge oss goda synpunkter på vad den beredningen ska resultera i.

Anf. 37 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Oron gäller just att strålbehandlingsområdet inte är namnskyddat, att det såvitt jag förstår inte är prioriterat i den beredning som görs. Om onkologispecialiteten i framtiden ska bygga på påbygg-nadsutbildningar och fristående kurser kommer den onkologiska vården och strålbehandlingen att försvagas. Jag tycker att det är synd att utbildningsminister Thomas Östros valt att inte lyssna in i landet efter vad som händer på det här området.

Utbildningsministern svarar att patienter har rätt att bli omhändertagna på ett professionellt sätt av sjuksköterskor med adekvat utbildning och goda kunskaper. Med det svaret borde inte utbildningsministern medverka till att försvaga utbildningen i strålbehandling.

Nu kanske den här interpellationsdebatten leder till att man får upp ögonen ännu mer för detta. Det vore väldigt positivt, därför att sjuksköterskan måste självständigt, som i dag, kunna utföra undersökningar och behandlingar. Vi måste i Sverige fortsätta att tillåta oss ha en professionell kompetens också inom smala områden. Det får inte vara så att regeringen vaknar först när det uppstår en kronisk brist. Redan i dag ligger bristen på 15 % inom den här specialiseringen.

Fru talman! Om det nu blir som man kan läsa ut av budgetpropositionen och det inte ges nya direktiv för att strålbehandlingen ska vara ett skyddat specialistyrke, kommer det att bli dyrt för onkologiklinikerna. Det är det man är bekymrad för. Man kommer att köpa ett minimalt antal platser. Det kommer alltid att vara brist på personal.

Det stora bekymret är att den palliativa behandlingen kommer att bli allra mest utsatt. Vi håller ju i Sverige på att bygga upp den palliativa vården, och om det då pågår beredningar som vill ta bort kompetensen är det både ologiskt och tragiskt. Visst är det bra att vi skyddar specialistutbildningarna, men vi måste se till att alla yrkesområden som verkligen behöver skyddas som prioriterade kommer med.

Jag skulle därför vilja uppmana Thomas Östros att snabbt rycka in och ange strålbehandlingen som en inriktning som måste skyddas och prioriteras.

Nu säger utbildningsministern att han inte vill störa pågående beredning. Men jag kan tala om att samtidigt som utbildningsministern säger att han inte vill störa pågående beredning talar man ute i landet om att onkologin troligen hamnar i slaskgruppen och att det är osäkert om strålbehandling ska ingå, därför att intresset för att driva den här specialbehandlingen avtar. Det skulle vara förödande för cancervården.

Därför vill jag ställa ytterligare en fråga till Thomas Östros: Finns det något skäl till att inte från början prioritera strålbehandlingen som ett viktigt specialistområde i den pågående beredningen? Vem är det som har gett direktiven, och hur har de utformats?

Anf. 38 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Den ingår i den onkologiska specialistinriktningen. Det är svaret.

När det gäller att störa beredningen kan jag försäkra Ulla-Britt Hagström att jag stör beredningen väldigt mycket varje dag. Det är så vi arbetar på departementet. Men innan vi är klara är det svårt för mig att ge mig in i en debatt om vad regeringen kommer att föreslå. I det här läget vet jag ännu inte det.

Men interpellanten har gett välgrundad information, riktad mot ett särskilt område, och jag kommer naturligtvis att ta med mig den i mitt fortsatta störande av beredningsarbetet.

Anf. 39 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tror nu lite bättre på utbildningsminister Thomas Östros, och jag förstår att också utbildningsministern tar min oro på allvar. Jag har fått lite svar nu.

Det är väldigt mycket fakta som har studerats här. I statens utvärdering av medicinsk metodik har man tittat på 1 600 vetenskapliga studier omfattande över 700 000 patienter som har erhållit strålbehandling och påpekar att det täcker 90 % av alla cancersjukdomar. Därför är det väldigt angeläget att vi också tittar vidare på att sjuksköterskan med sin specialisering kan medverka vid undersökning och behandling, vara arbetsledare, kunna ta del av forskning, kunna vara med och initiera forskning där sådan behövs och framför allt följa upp patientens behov av välbefinnande och livskvalitet.

Det ska bli spännande att följa vad den här beredningen kommer fram till i sitt slutgiltiga förslag. Jag tackar därför för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2000/01:17 om bensinskatten

Anf. 40 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Rolf Gunnarsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att sänka bensinskatten.

I årets budgetproposition finns förslag om en grön skatteväxling på energiområdet. Den innebär bl.a. att skatten höjs på fossila bränslen. Bensin undantas dock från skatteväxlingen. Växlingen sker genom att arbetsgivaravgifterna sänks och genom att grundavdraget för löntagare och pensionärer höjs.

Vidare finns det i budgetpropositionen förslag om att det avdragsgilla beloppet för kostnader för resor med egen bil mellan bostad och arbetsplats, för resor i tjänsten och i näringsverksamhet höjs från 15 till 16 kr per mil.

Skatterna på bensin och andra bränslen utgör viktiga styrmedel i miljöpolitiken som syftar till att minska utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser.

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

Eftersom regeringen har tagit ställning till skattenivån på bensin i den nyligen avlämnade budgetpropositionen kan jag inte nu se någon anledning till att på nytt ta upp frågan.

Anf. 41 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret, även om jag kanske förväntade mig något mer kring en så stor och viktig fråga, i alla fall ser jag bensinskattefrågan som en mycket stor fråga.

Men, fru talman, jag är inte längre säker på att finansministern förstår vikten av den här frågan. Det smärtar mig att fundera i de banorna. Jag är inte säker på att finansministern förstår vad ett högt bensinpris betyder för folk ute på landsbygden och i glesbygden. Kanske är det svårt att förstå det om man åker tunnelbana, som jag tror att finansministern gör, till och från jobbet. Men jag kan lova finansministern att det här är en mycket stor fråga för oss som bor ute på landet. Jag pratar inte i egen sak, men det finns många människor i glesbygden och på landsbygden som det här är en mycket stor fråga för.

Men jag börjar som sagt bli osäker på finansministerns insikt i frågan och hans förståelse. Det är inte första gången han och jag debatterar den här frågan. Vi har stått här tidigare i interpellationsdebatter och även utväxlat skriftliga frågor och svar.

Detta korta svar är ett rätt lustigt svar. Finansministern talar om den gröna skatteväxlingen på energiområdet. Han talar om att skatten höjs på fossila bränslen. Sedan kommer meningen där man väntar sig att få veta vad skatteväxlingen har med bensinskatten att göra. Hur påverkas den i den skatteväxling som han pratar om?

I svaret står det exakt så här: "Bensin undantas dock från skatteväxlingen." Men det är ju om bensinen och bensinskatten den här interpellationen handlar.

Med det sällskap som regeringen har skaffat sig var det kanske inget annat att vänta sig i den här budgetpropositionen. En av de samarbetspartner som ni har skaffat er talar ju om ett bensinpris på 30 kr litern. Jag brukade då barnen var små tala om att man ska passa sig för att hamna i dåligt sällskap. Tyvärr är det för sent att varna socialdemokraterna för det sällskap ni har skaffat er när det gäller förhandlingar.

Socialdemokraterna runt om i landet genomför någon sorts underlig dubbelspelskampanj om bensinskatten. Det kan man läsa om i massor av notiser i medierna just nu. Man kallar det en kampanj mot bensinpriset. Ordet skatt talar man inte om. Det är inte häftigt att betala skatt, i alla fall inte bensinskatt.

Socialdemokraterna ute i landet jagar nu namnunderskrifter av bilister. Namn som sedan enligt uppgift ska sändas till finansministern. Där står man vid mackar och på andra platser och försöker se trovärdig ut och säger att man kräver sänkt bensinpris.

Hemma i mitt län, Dalarna, har socialdemokraternas länsordförande skrivit en debattartikel där han säger att 7 kr är ett lämpligt bensinpris. Det låter ju som en vettig synpunkt, men om man ska få ihop den ekvationen, att sänka till 7 kr, måste det också bli en sänkning av skatten, annars går inte ekvationen ihop.

Jag vill fråga finansministern: Kan man tolka dagens svar som att hans partivänner ute i Sverige, som står vid mackar och på andra platser,

nu kan blåsa av sina aktiviteter, därför att dagens svar är nej och åter nej? Kan man tolka finansministerns svar som att Socialdemokraternas kampanj ute i landet enbart är ett äkta dubbelspel?

Jag hoppas att finansministern vill svara på de här frågorna. Förra gången vi stod här och hade en interpellationsdebatt försökte finansministern att komma ifrån ämnet genom att inte begära något anförande i andra omgången. Jag vill därför redan i mitt första inlägg säga att om finansministern försöker med samma taktik i dag, kommer jag i morgon att lämna in en ny interpellation om bensinskatten.

Jag förstår att det här inte är någon populär fråga att diskutera. Men som landsortspolitiker lovar jag finansministern att det är den fråga *out-standing* som engagerar folket. Av de brev, mejl, samtal och kontakter som jag får just nu lovar jag att 90 % handlar om bensinskatten och bensinpriset. Då tycker jag att man kan göra sammanfattningen att det här är en mycket viktig fråga.

Anf. 42 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Bensinpriset har två sidor. Tyvärr har Rolf Gunnarsson inte upptäckt den ena av dessa två sidor. Han har gång på gång ställt samma interpellation, samma enkla fråga, och han har gång på gång fått samma svar. Han har ändå inte upptäckt att bensinpriset har två sidor. Det är lite tragiskt, komiskt, och det är tragikomiskt – vilket man vill.

Som jag redovisar i mitt svar för femtioelfte gången är det naturligtvis så att vi har höga energiskatter och höga skatter på bensin och diesel av miljöpolitiska skäl. Jag inser att Rolf Gunnarsson inte har någon som helst förståelse för de miljöpolitiska skälen och inte något som helst rimligt skäl att diskutera just miljöaspekten med tanke på de miljöskador som vi har både i vårt land och i andra länder. Men ett okänsligt moderat samlingsparti har naturligtvis inte några som helst miljöambitioner, så vi får väl lämna den delen av diskussionen just nu.

Den andra delen av bensinpriset handlar inte bara om skatt. Det handlar, Rolf Gunnarsson, om det märkliga i att både bensinpriset och dieselpriset i vårt land har sin grund i att vi har en bristande konkurrens i produktionsledet och i distributionsledet när det gäller både bensin och diesel. Jag har aldrig hört Rolf Gunnarsson och hans partivänner över huvud taget ha något bekymmer med den bristande privata konkurrensen. Men det vore naturligtvis skäl att ta upp till diskussion, även om vi inte ska göra det i det här sammanhanget eftersom inte interpellationen berör just den frågan.

Däremot är jag något förvånad, Rolf Gunnarsson, när jag går in på Moderaternas hemsida och ser att ni anklagar Socialdemokraterna och regeringen för att vi ständigt höjer bensinpriset. Vi har inte höjt bensinpriset vare sig i år, 1999 eller 1998. Man får gå tillbaks till 1997 för att hitta några sådana höjningar. Jag tycker att det är ganska ohederligt av Moderata samlingspartiet att på sin hemsida påstå att den socialdemokratiska regeringen höjer bensinpriset. Det är alldeles felaktigt.

Dessutom säger Moderata samlingspartiet på sin hemsida att bensinpriset ska sänkas genom mycket kraftiga sänkningar av bensinskatten. När det sedan kommer till motionsdags – det har ju alldeles nyligen varit allmän motionstid i riksdagen – är anspråken betydligt lägre från Mode-

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

rata samlingspartiet, så det är en dubbelhet i bokföringen för Moderata samlingspartiets bensinskattspolitik som är ganska anmärkningsvärd.

Jag konstaterar till sist att detta med bensinpriset och bensinskatten är en diskussion som faktiskt borde handla om vår miljö och vårt ansvar för miljön i omvärlden, men det är något som Moderata samlingspartiet inte har någon som helst förståelse för.

Å andra sidan är jag mycket väl medveten om – jag är själv bilist, som merparten av invånarna i landet är – om det höga bensinpriset och den internationella oljeprisutvecklingen. Det borde vara intressant att diskutera hur vi kan organisera en reaktion på den internationella oljeprisutvecklingen. Jag har nyligen tillsammans med mina finansministerkolleger varit med om en sådan diskussion som säkerligen kommer att påverka oljeproducenterna i deras prissättning. Den kanske mest väsentliga frågan är ju hur det internationella oljepriset utvecklas tiden framöver och inte den svenska skattenivåns utveckling, som inte är särskilt anmärkningsvärd utifrån ett europeiskt perspektiv.

Slutligen, Rolf Gunnarsson, ska man se till helheten. De skattesänkningar som regeringen har föreslagit innebär för de allra flesta ett plus för åren 1999, 2000 och 2001.

Anf. 43 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag tänker inte ta någon diskussion om vad som är tragiskt, komiskt osv. Det får nog folket i stugorna avgöra.

När det gäller okänsligheten avslutade jag mitt inlägg med just känsligheten för att folk hör av sig i just den här frågan. Det är det som har gjort att jag tar upp den här frågan gång på gång. Det är den *outstanding* största frågan för mig som politiker, som landsortspolitiker eller som lantis, som jag säkert kan ses som med Stockholmsögon. Det är ingenting som jag skäms för. Jag bor på landsbygden och umgås med folk som dagligen måste ha bil och bilar.

Bensinskatten är en sak som drabbar nästan alla, i alla fall väldigt många, t.ex. barnfamiljerna. Jag kan ta många exempel hemifrån min bygd uppe i Dalarna där man måste ha två bilar, dels för att klara resorna till och från jobbet, dels för att klara av körningar som behövs i en barnfamilj. Finansministern och jag har tidigare diskuterat, eftersom vi båda har verkat inom idrottsledarskapet, att bara inom den biten behövs bilen om man bor på landsbygden. Om man tar som exempel en familj som köper 2 000 liter bensin per år, så vet vi att det ungefär motsvarar barnbidraget.

Det var barnfamiljerna. Sedan har vi alla som måste ta sig till och från jobbet. Man blir ganska förskräckt när man hör: Nej, jag tror att jag tar a-kassa för det lönar sig inte att pendla till och från jobbet. Den typen av reaktioner får man i glesbygden.

Pensionärerna berörs inte alls av några reseavdrag men de måste också ha bil. En pensionär som hade sett att jag skulle delta i en debatt om bensinpriset och bensinskatten ringde mig i går. Han sade: Glöm inte oss pensionärer! Vi behöver bilen både för att åka och handla och för den sociala biten med pensionärsföreningar m.m. Bilen behövs också för resor till vårdinrättningar om man bor i det område som också jag bor i.

Det är alltså många som behöver bilen, betydligt fler än man tror. Det här är en stor fråga för landsbygden och glesbygden.

Om man läser Thage G Petersons bok, som är en intressant bok, kan man läsa att han på en presskonferens konstaterar att Socialdemokraterna avfolkade landsbygden. Han säger i sin bok att Socialdemokraterna aldrig har haft någon glesbygdspolitik, utan Socialdemokraternas politik "tömde landsbygden".

Det här är en glesbygdfråga, en äkta landsbygdfråga. Jag fick inget svar på frågan om exempelvis socialdemokraternas kampanj hemma i Dalarna, där de står och tar upp namn som sedan ska skickas till finansministern. Är det någon idé, eller kan de avbryta det jobbet nu?

Det går bra för Sverige, och det går bra för många i Sverige, men det är många som inte känner av att det går bra för Sverige. De pensionärer som får 20, 30 eller 40 kr i nettohöjning känner inte att det går bra när de får betala mycket mer för att tanka bilen än vad de får kvar. Den debatten har vi haft tidigare, och finansministern lyckades ju t.o.m. med ekvationen att för dem som fick mindre kvar netto berodde det på höjningar före pensionen. Jag har en mor som fick 8 kr i höjning. Det är inte så mycket att tanka bilen för.

Jag såg i Riksdag & Departement en väldigt stilig bild på finansministern. Det är en väldigt bra bild. Med glädjeskutt för överskott, står det på förstasidan. Jag känner inte så många som tar de här glädjeskuten ute i landsbygden och glesbygden.

Men än en gång: De stora kampanjerna som socialdemokraterna har dragit i gång ute i landet, tycker finansministern att det är dags att blåsa av dem nu och sluta med dubbelspelet?

Anf. 44 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Interpellationen handlar ju om bensinpriset och bensin-skatten, men Rolf Gunnarsson har nu vidgat den till att gälla det mesta som handlar om svensk landsbygdspolitik.

Rolf Gunnarsson använder uttrycket lantis om sig själv. Det vore mig fjärran att använda ett sådant uttryck. Jag tycker att det är ett ganska förnedrande uttryck som jag aldrig använder. Men jag vet däremot en till Rolf Gunnarsson närstående moderat riksdagsledamot från Stockholm som gjorde succé genom att använda det uttrycket, så jag förstår att det är ett gångbart uttryck i det Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp. Men det vore mig fjärran att använda den typen av tillmälen.

Jag tror att bensinprisdiskussionen skulle må väl av att Rolf Gunnarsson ägnade någon enda sekunds eftertanke åt att det faktiskt finns två sidor av bensinpriset. Det finns en miljöside som Rolf Gunnarsson inte ägnade ett ord åt i denna del av diskussionen.

Det finns naturligtvis en annan del som handlar om höga kostnader för människor som bor inte bara i glesbygd. Jag vill erinra om att arbets-resorna för människor som bor i storstadsområdena är minst lika långa, ibland längre, som för människor som bor i glesbygd. Detta är belagt sedan mycket lång tid tillbaka. Så jag tror att det är ett samfällt problem med höga bensinpriser i både glesbygd och storstadsområden.

Jag mottar många gånger olika grupper som samlar in namnlistor och andra protester mot bensinpris och annat. Det gör jag självfallet vare sig de kommer från Dalarna eller från andra delar av landet. Jag tycker att det är väl värt att ta en seriös diskussion med de här grupperna av människor.

Prot. 2000/01:8
10 oktober

*Svar på
interpellationer*

Men det intressanta är att Rolf Gunnarsson väjer helt för den viktiga diskussionen, nämligen: Varför är det så dålig konkurrens mellan bensinbolagen och mellan oljebolagen i vårt land? Varför måste oljebolagen i vårt land ta ut 30–40 öre mer per liter bensin före skatt än vad man gör i andra länder, andra EU-länder exempelvis? Varför måste bensinbolagen och oljebolagen i Sverige ta ut över en krona mer i pris per liter diesel än vad man gör före skatt i exempelvis det normala EU-landet? Det är en diskussion som Rolf Gunnarsson helt väjer för; den bristande konkurrensen i denna privata bransch.

Nästa diskussion handlar naturligtvis om det internationella oljepriset. Rolf Gunnarsson diskuterar detta som om det bara handlade om en skattefråga. Det handlar ju om att vi faktiskt under senare år har fått stora känningar av den kraftiga stegringen av det internationella oljepriset. Det har Rolf Gunnarsson inga som helst synpunkter på. Jag skulle vilja påstå att den sänkning som Moderata samlingspartiet föreslår i sina motioner under allmänna motionstiden i år kanske inte ens halverar den internationella oljeprishöjningen.

Så Rolf Gunnarssons ambitioner på det här området är faktiskt begränsade. De som tycker att vi har fått, och jag kan förstå den uppfattningen, kraftigt höjda priser på grund av den internationella oljeprisutvecklingen och den bristande konkurrensen i oljeindustrin och oljenäringen, har ju ringa tröst när de ser att Moderata samlingspartiet faktiskt har ganska begränsade ambitioner på det här området.

Sedan vore det klädsamt om Rolf Gunnarsson kommenterade att Moderaterna på sin egen hemsida fortfarande sprider den helt felaktiga uppgiften att den socialdemokratiska regeringen höjer bensinskatten. Den är felaktig i dag, och den var felaktig i går. Därför borde den inte få finnas kvar på Moderata samlingspartiets hemsida.

Anf. 45 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Vad gäller det sistnämnda måste jag erkänna att jag inte varit inne på vår hemsida, men jag rekommenderar finansministern min egen hemsida. Där tror jag inte att jag har några lögner om Socialdemokraterna.

Jag är i alla fall glad att vi kom fram till *en* slutsats. Vi kom, som finansministern här sade, överens om att det är ett samfällt problem för hela landet. Då tycker jag att vi konstaterar att det är ett problem. Om det är ett problem brukar jag som person försöka lösa det. Jag är glad att vi i den här debattens slutfas har kommit fram till att det är ett problem. Då kanske vi kan ta nästa steg; att det här måste lösas. Jag är för konkurrens. Jag är beredd att hjälpa till i fråga om den biten.

Sedan till det här med vilken ambition man har med 70–75 öres sänkning. För en som åker 2 000 mil eller 3 000 mil är det ganska stora pengar, om man nu ska hänvisa till vår partimotion. Min ambition som boende i vad som kanske inte är storstäderna, jag tror fortfarande att det här är ett större problem på landsbygden än i storstäderna, är större än de 70–75 öre som vi har den här gången. Jag hoppas att det blir en större summa nästa gång vi väcker en motion.

Fortfarande är det här en utestående fråga som diskuteras hemma. Det är en fråga som kommer att diskuteras hemma tills det sker någonting. Självklart är det så att det internationella styr mycket, men fortfarande är

också skatten en viktig bit i det här. Den kommer jag att jobba vidare med.

Det är en stor fråga för massor av väljare. Jag frågar inte när folk ringer om de är moderater eller socialdemokrater. På landsbygden tror jag att de kommer och knackar på och ringer på utan att fråga vilket parti man tillhör för att ta upp dessa problem. För det är ett problem, och jag kan inte lova något. Jag kan tacka finansministern för den här debatten, men jag kan inte lova att vi inte träffas mer i de här sammanhangen, i bensinskattediskussionen. Det tror jag att vi kommer att göra. Jag tror att jag kommer att fortsätta med den här frågan. Jag har ingen annan inriktning i dag. Jag "hotar", om jag tar ett så fult ord i min mun, att återkomma till finansministern i den här frågan. Jag tackar för i dag.

Anf. 46 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Om det här samtalet har fört frågan framåt är väl mer ovisst. Jag kan ändå konstatera att Rolf Gunnarsson själv tycker att Moderata samlingspartiets skattesänkingsförslag är något halvhjärtat eftersom det inte ens tar hand om halva den internationella oljeprisökning som vi har haft under senare tid. Det är en ganska blygsam ansats som Moderata samlingspartiet har, något som Rolf Gunnarsson nu intygar. Han tycker själv att den sänkning som Moderaterna föreslår är väl liten.

Sedan vill jag faktiskt rekommendera, för att vara riktigt allvarlig, ett besök på Moderata samlingspartiets hemsida. Rolf Gunnarsson flyr genom att hänvisa till sin egen hemsida. Men någon gång kanske han som medlem i detta moderata samlingsparti också skulle besöka det egna partiets hemsida och konstatera att det där finns påståenden om att den socialdemokratiska regeringen höjer bensinpriset, höjer bensinskatten. Jag tycker att det hör till hederligheten att han skulle kunna medverka till att ändra den typen av helt felaktig information som finns på Moderaternas hemsida.

Jag konstaterar till sist att det tydligen inte är möjligt att locka in Rolf Gunnarsson på en miljödiskussion. Men har man inga kunskaper på området kanske man hellre ska avstå.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:14 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bedömning och hantering av omgivningsbuller *KOM (2000) 468* till trafikutskottet

2000/01:15 Förslag till ändringar i mervärdesskatteordningen för vissa tjänster som tillhandahålls på elektronisk väg *KOM (2000) 349* till skatteutskottet

2000/01:16 Initiativ från Republiken Frankrike som syftar till att en konvention om förbättrad ömsesidig rättslig hjälp i brottmål, särskilt när det gäller kampen mot organiserad brottslighet, penningtvätt av vin-

Prot. 2000/01:8

10 oktober

Svar på

interpellationer

ning av brott och ekonomisk brottslighet kan antas *10213/00 COPEN 50 COMIX543* till justitieutskottet
2000/01:17 Förslag till direktiv om ändring, med avseende på normal-skattesatsen, direktiv 77/338/EEG gemensamt system för mervärdesskatt *KOM (2000) 537* till skatteutskottet

9 § Anmälan om inkomna upppteckningar från EU-nämndssammanträde

Talmannen anmälde att upppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 14 juli 2000 inkommit.

10 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2000/01:13 till lagutskottet

Motioner
2000/01:Sk1 till skatteutskottet
2000/01:A1–A5 till arbetsmarknadsutskottet
2000/01:Ub1–Ub13 till utbildningsutskottet
2000/01:So15–So21 till socialutskottet
2000/01:N1–N3 till näringsutskottet
2000/01:So11–So14 till socialutskottet
2000/01:A6–A8 till arbetsmarknadsutskottet
2000/01:K1 och K2 till konstitutionsutskottet

11 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 2000/01:KU2
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 2000/01:AU2 och AU4

12 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 9 oktober

2000/01:27 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bostadsbyggnationen i Sverige

2000/01:28 av *Maud Ekendahl* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Överblivet försvarsmaterial

Prot. 2000/01:8
10 oktober

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 oktober.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 9 oktober

2000/01:40 av *Owe Hellberg* (v) till finansminister Bosse Ringholm
Ludvikamomsen

2000/01:41 av *Birger Schlaug* (mp) till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén
Boforsaffären

den 10 oktober

2000/01:42 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén
Rattonykterhetsbrott och utländska yrkeschaufförer

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 oktober.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 10 oktober

2000/01:33 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till socialminister Lars Engqvist
Män till kvinnor som gör abort

2000/01:38 av *Eva Arvidsson* (s) till socialminister Lars Engqvist
Myndighetsbeslut som inte verkställs

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 oktober.

Prot. 2000/01:8
10 oktober

15 § Kammaren åtskildes kl. 16.16.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
2 § Svar på interpellation 2000/01:9 om studiemedelsförordningen	2
Anf. 1 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	2
Anf. 2 YVONNE ANDERSSON (kd).....	3
Anf. 3 ULF NILSSON (fp).....	3
Anf. 4 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	4
Anf. 5 YVONNE ANDERSSON (kd).....	5
Anf. 6 ULF NILSSON (fp).....	6
Anf. 7 HELENA HÖIJ (kd).....	7
Anf. 8 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	7
Anf. 9 YVONNE ANDERSSON (kd).....	8
3 § Svar på interpellation 2000/01:12 om bonussystem	9
Anf. 10 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	9
Anf. 11 YVONNE ANDERSSON (kd).....	10
Anf. 12 ERLING WÄLIVAARA (kd)	10
Anf. 13 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	11
Anf. 14 YVONNE ANDERSSON (kd).....	12
Anf. 15 ERLING WÄLIVAARA (kd)	12
Anf. 16 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	13
Anf. 17 YVONNE ANDERSSON (kd).....	13
Anf. 18 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	14
4 § Svar på interpellation 2000/01:13 om studentpeng	14
Anf. 19 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	14
Anf. 20 YVONNE ANDERSSON (kd).....	15
Anf. 21 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	16
Anf. 22 YVONNE ANDERSSON (kd).....	17
Anf. 23 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	18
Anf. 24 YVONNE ANDERSSON (kd).....	20
Anf. 25 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	20
5 § Svar på interpellation 2000/01:14 om dimensionering av utbildningsplatser	21
Anf. 26 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	21
Anf. 27 YVONNE ANDERSSON (kd).....	22
Anf. 28 ULF NILSSON (fp).....	23
Anf. 29 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	24
Anf. 30 YVONNE ANDERSSON (kd).....	25
Anf. 31 ULF NILSSON (fp).....	26
Anf. 32 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	26
Anf. 33 YVONNE ANDERSSON (kd).....	27
6 § Svar på interpellation 2000/01:20 om specialistsjuksköterskor inom onkologisk vård.....	28
Anf. 34 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	28
Anf. 35 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	28
Anf. 36 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	29

Anf. 37	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	30
Anf. 38	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	31
Anf. 39	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	31
7 §	Svar på interpellation 2000/01:17 om bensinskatten	31
Anf. 40	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	31
Anf. 41	ROLF GUNNARSSON (m)	32
Anf. 42	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	33
Anf. 43	ROLF GUNNARSSON (m)	34
Anf. 44	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	35
Anf. 45	ROLF GUNNARSSON (m)	36
Anf. 46	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	37
8 §	Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	37
9 §	Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	38
10 §	Hänvisning av ärenden till utskott	38
11 §	Förnyad bordläggning	38
12 §	Anmälan om interpellationer	38
13 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	39
14 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	39
15 §	Kammaren åtskildes kl. 16.16.	40

